

Dr. HACKER ERVIN

NEMZETKÖZI BŰNÜGYI STATISZTIKA

I. 1. Quetelet óta közhelyet képez a büntetőjogban az a tétel, hogy a bűnözés normális társadalmi jelenség. Eltéréseket csak a kriminalitás terjedelme és iránya tekintetében találunk, amelyeket az ú. n. kriminogen tényezők hatásának tulajdonítunk.

Ezeknek a kriminogén tényezőknek komplexumban való rendszeres felkutatását és méltatását legelsőnek Van Hamel amszterdami egyetemi tanár, a Nemzetközi Bűnügyi Egyesület egyik alapítója szorgalmazta.¹

A kriminogén tényezőknek hatását legjobban akkor tudjuk méltatni, ha több jogterület kriminalitását vesszük párhuzamosan vizsgálat alá és annak a megállapítására törekszünk, hogy az eltéréseket milyen tényezők idézték elő. Az ilyen törekvések teszik azután szükségessé az államok közti, u. n. nemzetközi bűnügyi statisztikai összehasonlításokat.

Ezek a nemzetközi bűnügyi statisztikai munkálatok több mint száz évre nyúlnak vissza.²

A világháborút követő zavaros állapotok kriminális téren is éreztették hatásukat. Talán ezért is vettek új lendületet a nemzetközi bűnügyi statisztikai kutatások.³ És ezek a tudomá-

¹ Van Hamel az orvosi kóroktan mintájára bűnügyi kóroktan, kriminaelaetiologia kiépítését indítványozta, amelynek a keretében a kriminogén tényezők lennének felkutatandók és rendszerbe szedve ismertetendők és méltatandók; ez a cikke megjelent a Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft 21. (1901.) évfolyam 345. oldalán.

² Ezeknek a kutatásoknak az irodalmát kimerítően gyűjtötte össze legújabbban: Roesner Ernst, Bibliographie der internationalen Kriminalstatistik, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 53. köt. 103. s. köv. old.

³ E helyütt csak utalunk a Nemzetközi Statisztikai Intézet és a Commission Internationale Pénale et Pénitentiaire által együttesen kezdeményezett törekvésekre, amelyek a nemzetközi bűnügyi statisztikának kiépítését célozzák; lásd e tárgyban Würzburger Eugen tudósítását, Deutsches Statistisches Zentralblatt, 1932. évf. 8. füzet, 245. s. köv. hasáb.

nyos törekvések nemcsak nemzetközi bűnügyi statisztikai összehasonlításokat, hanem az összehasonlításoknál követendő módszerek kiépítését is szorgalmazták.⁴ Az adatok összehasonlítását megkönnyítő módszerek kiépítésére azért van különösen szükség, mert ezek nélkül a különféle jogterületek adatainak összemérésére alig lehet reményünk. Az összehasonlítás elé olyan nehézségek gördülnek, amelyeknek leküzdésére éppen csak különleges statisztikai módszerek segítségével lehet ma reményünk.

2. Lássunk mindenekelőtt néhány fontosabb akadályt és nehézséget, amely a különféle jogterületekről való adatoknak összemérése, összehasonlítása elé gördül.

A büntetőtörvények eltérő rendelkezései, a tényálladékok eltérő felépítése, a cselekmények elnevezésénél jelentkező eltérő terminologia, különösen ha figyelembe vesszük még a fogalmak több nyelven való elnevezéseinek egybevetésénél mutatkozó nehézségeket is, továbbá ha számba vesszük, hogy más-más jogterületen eltérő a bíróságok szigora már a cselekmények megállapításánál is, akkor halvány képet kapunk az összehasonlítások elé tornyosuló akadályokról. De utalnunk kell e helyütt még a következőkre is. A kutató a tények, a kriminalitás mérve és iránya megállapításával nem éri be, hanem a kriminalitásnál hatékonyabba váló tényezők, az ú. n. kriminogén faktorok felderítésére is törekszik; ezek megfigyelése és a rájuk vonatkozó adatok gyűjtése tekintetében azonban felette eltérő az eljárás az egyes országokban; alig van két jogterület, amelynek bűnügyi statisztikája azonos tényezőkre irányuló adatgyűjtést produkálna; a lehető legnagyobb összevisszaság található e téren,⁵ ami természetesen szintén

⁴ Például: Ernst Roesner, Die internationale Kriminalstatistik in ihrer methodischen Entwicklung, Allgemeines Statistisches Archiv, 22. (1932) évf. 17. s köv. old. — Szerző, Die Methoden der internationalen Kriminalstatistik, Deutsches Statistisches Zentralblatt, 24. (1932) évf. 65. s köv. hasáb. — Szerző, Die Anwendung der statistischen repräsentativen Methode in der Kriminalaetiologie, Deutsches Statistisches Zentralblatt, 24. (1932) évf. 319. s köv. hasáb.

⁵ Lásd e tárgyban: Die Erhebungsgegenstände der Kriminalstatistiken von 33 Ländern (táblázat), Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1927, Berlin, 1930. 73. old.

határt szab a további kutatásoknak. De ahol az adatgyűjtés még azonos kriminogén tényezők tekintetében folyik, ott is, főként a gyűjtött adatok feldolgozása tekintetében sokszor olyan eltéréseket találunk, amelyek azután ismét megnehezítik, vagy éppenséggel lehetetlenné teszik a további munkát; utalunk itt például arra, hogy az elítéltek életkorának megfigyelésénél és az adatok feldolgozásánál rendszerint eltérő kor éveket vonnak össze, tehát gyakran eltérően alakulván a korosztályok, ez természetesen megint megnehezíti az összehasonlítást. Vagy éppenséggel már az adatgyűjtésnél jelentkeznek ilyen lényegbe vágó eltérések (például, ha az elítéltek műveltségi foka tekintetében folyó adatgyűjtésnél ezek a fokozatok eltérően nyertek megállapítást az egyes jogterületeken). Minthogy a legmegbízhatóbbnak a jogerős elítéltetések alapján folyó adatgyűjtés látszik, a legtöbb helyütt az adatgyűjtés az ítélet jogerőreemelkedésekor történik, folyományképpen a perorvoslatoknak a felek részéről való eltérő igénybevétele, illetve a pertartamnak eltérő alakulása is bizonyos eltolódásokat okoz az adatok egybegyűjtése és feldolgozása tekintetében; ez a körülmény az egyes jogterületeken eltérően alakulván, ez is eltéréseket idéz elő; ezen a bűncselekmény elkövetése időpontjának alapulvételével lehetne — elméleti szempontból — segíteni, amely megoldás elé azonban gyakorlati akadályok gördülnek.

Ezeknek a nehézségeknek egy részét azonban bizonyos statisztikai módszerek segítségével annyira-mennyire kiküszöbölhetjük.

3. Minden nemzetközi bűnügyi statisztikai összehasonlításnak kiindulási pontját ú. n. bűnözési arányszámok (Kriminalitätsziffer, rates of convictions, ratio per 100.000 populationem, nombre des condamnés sur 100.000 habitants etc.) kiszámításának kell képeznie, amelyek megmutatják, hogy az illető néptömegre (rendszerint 100.000 lélekre) hány bűnöző esik.

Sajnos, a legtöbb bűnügyi statisztikai tárgyú hivatalos kiadványban ezeknek a kiszámítását nélkülözzük. Ahol azonban feltalálhatók, újabb komplikációk jelentkeznek. Egyik helyütt a kriminalitást 100.000 lakosra (például férfiak, nők, vagy analfabéták, írni-olvasni tudók stbre) viszonyítják tekintet nél-

kül az illető néptömegnek korbeli összetételére, vagyis az egész lakosság 100.000 tagjára. Ez helytelen, mert ezen eljárás mellett a kiszámított bűnözési arányszám a valóságos helyzetnél alacsonyabb lesz, lévén a kriminalis tömegben sok bűnözés szempontjából latba nem eső elem (gyermekek). Amennyiben az egyik jogterületen aránylag több a gyermek, mint a másikon, ezek az eltérések közvetve befolyással lesznek az összehasonlítások megbízhatóságára.

Ezért helyesebb, ha a kriminalitást 100.000 büntetőjogiilag felelős korban levő egyénre viszonyítjuk, ami által a nemzetközi összehasonlítások jóval megbízhatóbbakká válnak. Kíváncsinos tehát, hogy az egyes jogterületek bűnügyi statisztikai abszolút adatai 100.000 büntetőjogiilag felelős korban levő egyénre viszonyítottassanak és azután az így nyert bűnözési arányszámok segítségével történjék a nemzetközi összehasonlítás. Ennek gyakorlati megvalósítása azonban, a mi dolgozatainkban is, helytel-közzel, nehézségekbe ütközött azért, mert sokszor hiányoznak az ilyen kiszámításokhoz szükséges népszámlálási adatok.

Az ilyen 100.000 büntetőjogiilag felelős korban levő egyénre vonatkozólag kiszámított bűnözési arányszámok tájékoztatnak bennünket aránylag legpontosabban az illető néptömeg (például férfiak, nők stb.) kriminalis tendenciái tekintetében.

Természetesen azonban ezen eljárás által a nemzetközi összehasonlítások elé tornyosuló akadályok nagy része még nincsen leküzdve. A bűnözési arányszámok megmutatják ugyan, hogy a különféle jogterületeken a különféle bűnözési tömegek kriminalis megnyilatkozásai tekintetében milyen eltérések tapasztalhatók, de a megállapított bűnözési arányszámok értékét számos még ki nem kapcsolt ú. n. zavaró körülmény erősen csökkenteni fogja.

Ezeknek a nehézségeknek további kiküszöbölésére azonban lehet reményünk egyrészt indexszámokkal kombinált arányszámítások segítségével (lásd a 3. és 4. sz. táblázatot), — másrészt indexszámok segítségével megállapított különbséget feltüntető számok útján (lásd a 6. és 13. sz. táblázatot), — végül a bűnözési arányszámokra vonatkozólag megállapított különbségi koefficiensek kiszámítása által (lásd a 7., 8., 9., 10.,

11., 14. és 15. sz. táblázatot). Ezen statisztikai módszerek részleteire alább, alkalmazásuk során még visszatérünk.

További munkatervünk a következő. Két az egyes jogterületekre nézve időlegesen elkülönített megfigyelési időszak eredményeinek figyelembevételével kíséreljük meg először a kriminalitás nagyságát és irányzatát tisztázni és pedig elsősorban bűnözési arányszámok, azután indexszámokkal kombinált arányszámok nemzetközi egybevetése által. További feladatunk az leendő, hogy ilyen összehasonlításokat végezzünk előbb néhány kriminalszociológiai természetű, majd kriminalanthropológiai kriminogén tényező tekintetében.

A megfigyelési periódus megválasztásánál bennünket az a törekvés vezérelt, hogy a lehetőséghez képest az egyik időtartam a világháborút követő aránylag már csöndesebb, néhány évből álló időszakra vonatkozzon; választásunk, tekintettel a rendelkezésünkre álló adatokra, a XX. század harmadik évtizedének a közepére esett, midőn a világháború során sok helyütt abba maradt bűnügyi statisztikai adatgyűjtések már ismét megindultak; ezen időszak ellen azonban tagadhatatlanul felvethető az, hogy itt némelykor a számításoknál felhasznált népszámlálási adatok a megfigyelési időtartamon kívüli időpontból valók. A másik megfigyelési periódus az 1930. év körüli évekre esett azért, hogy az akkor legtöbb helyütt tartott népszámlálások folyamán megállapított népszámlálási eredmények segítségével mentül pontosabb bűnözési arányszámokat lehessen kiszámítani.

Amint már jeleztük, ezeket az elméleti elgondolásokat némelykor alá kellett rendelni a tényleges lehetőségeknek, alkalmazkodni kellett a tényleg rendelkezésre álló bűnügyi statisztikai és népszámlálási számadatokhoz; ezek az okok késztettek némelykor arra is, hogy több év átlaga helyett egy év adataival elégedjünk meg.

II. 1. Minden kriminalaetiológiai kutatásnak kiindulási pontját annak a vizsgálata képezi hogy az egyes jogterületek lakosságának kriminalitása milyen terjedelmű és milyen irányú.

Ennek a társadalmi jelenségnek megvilágítását célozzák az 1. és 2. sz. táblázatban foglalt adatok. Az ezekben található bűnözési arányszámok számolnak be arról, hogy általában milyen nagy az egyes nemzetek bűnözése és hogy egyes

jellegzetes bűncselekmények tekintetében milyen eltérések mutatkoznak.

Ezeknek a jellegzeteseknek mondható bűncselekmények kiválogatása nehéz feladat. Mert ennél sajnos nemcsak kriminalaetiologiai szempontokra és az ú. n. kriminogen tényezőkre kell figyelemmel lenni, hanem tekintettel kell lenni arra is, hogy milyen bűncselekményekre vonatkozó adatok találhatók fel az egyes államok bűnügyi statisztikai publikációiban elkülönítetten kimutatva. Tagadhatatlan, hogy esetleg még sok más cselekményre is kíváncsi lett volna kiterjeszkedni e helyütt, azonban a tényleges lehetőségek határt szabtak.

Az 1. sz. táblázatot lásd a 231, a 2. sz. a 234. és 235. oldalon.

Az 1. és 2. sz. táblázatban található adatok futólagos szemlélete után is nyomban feltűnik, hogy milyen rendkívül nagyok az egész kriminalitásra (büntettek és vétségek) vonatkozó bűnözési arányszámok között jelentkező eltérések, amelyek nemcsak az egyes államok között, de többször még ugyanazon jogterület tekintetében a két táblázat adatai közt is jelentkeznek.

Ennek a magyarázata az, hogy a különféle jogterületeken eltérő módon vannak az enyhébb jellegű cselekmények, a kihágások (például lopás kihágása, másutt testi sértés kihágása stb.), — vagy a nagy számban elkövetett rendészeti deliktumok az adatgyűjtés körébe vonva. Ezt láthatjuk különösképpen Ausztriára, Csehszlovákiára, Danzigra, a Délafrikai Unióra, Észtországra, Finnországra, Lengyelországra és Skóciára vonatkozólag. Törekvésünk eleve az volt, hogy az ezen kriminalitásra vonatkozó számanyagot kiküszöböljük, sajnos azonban ez nem volt mindig keresztülvihető.

Az egyes cselekményekre vonatkozólag már jóval csekélyebbek az eltérések a jogterületek közt, azonban még itt is rendkívül nagy különbségek mutatkoznak különösen ott, ahol egyes bűncselekmények körébe belevonták ezen kriminalitásnak legenyhébb, többnyire csak kihágás jellegű részét, amint ez például Ausztriát és Lengyelországot illetően a testi sértések és lopások, — Észtországot illetőleg pedig a lopások tekintetében tapasztalhatjuk.

I. sz. táblázat

O r s z á g	Az alább jelzett év- ben, illetve évek átlagában	esett 100,000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés az alább jelzett bűncselekmények miatt							
		Összes súlyosabb bűncselekmények (büntettek és vétségek)	Gyilkosság és szán- détos emberölés	Szándékos testi sértések (összesek)	Erőszakos nemi közösülés	Lopások (súlyo- sabbak és eny- hébbek)	Rablás	Csalás	Okirathamítás
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Anglia és Wales ¹	1921—28	210·0	0·7	2·4	0·2	173·8	0·3	9·0	1·0
Ausztria ²	1924—28	1522·0	1·9	383·1	26·7	447·8	0·6	30·8	—
Belgium ³	1924—25	778·0	1·4	294·3	8·5	132·9		38·7	17·4
Bulgária ⁴	1926	511·0	15·3	72·9	1·4	189·9	3·5	10·3	6·9
Csehszlovákia ⁵	1925—28	2310·0	—	—	—	—	—	—	—
Dánia ⁶	1911—15	245·0	0·6	14·5	1·4	145·2	1·8	21·7	7·3
Danzig ⁷	1923—25	3030·1	9·8	289·7	—	1020·8	5·3	102·0	27·4
Ész.-Am. Egy. Áll. ⁸	1923	486·0	5·4	16·4	2·9	47·4	4·9	6·4	5·5
Finnország ⁹	1927—28	4939·0	4·9	19·0	1·0	77·6	3·0	—	15·2
Franciaország ¹⁰	1922—24	704·8	1·8	118·8	1·2	173·0		10·8	20·3
Kanada ¹¹	1924—25	664·0	1·1	27·1	6·8	145·2	3·0	23·4	6·8
Lengyelország ¹²	1922—23	276·4	—	—	—	—	—	—	—
Lettország ¹³	1925—26	575·6	—	—	—	—	—	—	—
Magyarország ¹⁴	1924—27	772·2	3·3	129·7	3·4	287·2	1·7	39·7	6·2
Németalföld ¹⁵	1926—28	393·0	0·7	86·9	0·7	94·7	0·4	8·0	1·8
Németország ¹⁶	1924—27	1333·0	1·2	91·3	12·0	580·5	1·9	102·7	24·2
Norvégia ¹⁷	1923—26	196·0	0·6	29·2	0·4	103·6	1·3	8·8	7·1
Olaszország ¹⁸	1922—23	531·0	5·2	111·8	2·8	166·6	5·7	16·4	4·6
Portugália ¹⁹	1922—24	259·6	4·9	115·3	1·5	49·5	4·6	—	0·1
Skócia ²⁰	1925—28	2711·0	0·1	36·7	0·1	325·0	0·4	28·5	0·7
Spanyolország ²¹	1924—26	545·0	—	—	—	—	—	—	—
Svájc ²²	1909—11	578·0	—	—	—	—	—	—	—
Svédország ²³	1923—25	2117·0	0·5	46·7	0·3	39·9	0·2	11·8	3·6

Jegyzetek az 1. sz. táblázathoz.

Az 1, 8, 10, és 14. sz. táblázatban foglalt bűnözési arányszámok kiszámításához szükséges népszámlálási adatokat — ahol különleges forrást nem jelöltünk meg — az: *Aperçu annuel de la démographie des divers pays du monde* (1922-ös kötet, 1923,—1925-ös kötet, 1925,—1927-es kötet, 1927,—1929-es kötet, 1929; megjelentek mind: La Haye) című gyűjteményes műből vettük. Az 1, 8, 10, 14. és 16. sz. táblázatok elkészítéséhez szükséges bűnözési abszolút számokat a következő jegyzetekben megjelölt forrasművekből merítettük.

¹ Judicial Statistics, England and Wales: Criminal Statistics for the Year 1926, London, 1928, — for the Year 1927, London, 1929, — for the Year 1928, London, 1930.

² Zahlenmäßige Darstellung der Rechtspflege: Kriminalstatistik für das Jahr 1924, 1925, 1926, 1927, 1928; mind megjelentek: Wien, időpont megjelölése nélkül. Azok a kihágások, amelyek súlyuknál fogva idetartoznak (például szándékos testi sértés, lopás, sikkasztás, csalás stb.), az általunk feldolgozott számokban bentfoglaltatnak. Az okirathamisítás nem lévén a statisztikai kimutatásokban elkülönítve, abszolút számadatok híján bűnözési arányszámok kiszámításától el kellett tekintenünk. Lásd még az V. pont 11. jegyzetét is.

³ Statistique judiciaire de la Belgique, Statistique pénale 1924, 1929, — Statistique pénale 1925, 1930; megjelentek: Bruxelles. A lopások és rablások nincsenek elkülönítve kimutatva.

⁴ Royaume de Bulgarie: Direction Générale de la Statistique: Statistique Criminelle, Crimes et délits et individus jugés pendant l'année 1926, Sofia, 1930. — A táblázatban foglalt számok nem felelnek meg teljesen a tényleges viszonyoknak, amennyiben több személynek egy és ugyanazon ítélet által való elítélése esetén ez az adatgyűjtésekben csak egyes esetnek számít.

⁵ Mitteilung des statistischen Staatsamtes der tschechoslowakischen Republik, Jahrgang VIII (1927). Nr. 4, 74, 1926, — IX. (1928). Nr. 79, — X. (1929). Nr. 1, 141, 155, — XI. (1930). Nr. 159. — Egyes cselekményekre, illetve a bűntevők egyes kategóriáira (például férfiak, nők stb.) vonatkozó részletesebb adatok az egész köztársaság területére kiterjedően nem állnak rendelkezésre.

⁶ Danmarks civile og kriminelle retspleje i aarene 1911—15, Kobenhavn, 1920. A népszámlálási adatok az 1910. évből valók; forrás: *Annuaire international de statistique*, I. köt., La Haye, 1916.

⁷ Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1925, Berlin, 1927; 32. old. Megjegyezzük, hogy a táblázat 3. hasábjában a bűnözési arányszám azért rendkívül magas, mert sok rendészeti jellegű bűncselekményre vonatkozó adat kiküszöbölhető nem volt; a 4. hasábjában az összes élet elleni bűncselekmények, a 7. hasábjában a sikkasztások és a 8. hasábjában a zsarolások is bentfoglaltatnak; az erőszakos nemi közöszlésre vonatkozó számok sem voltak más szemérem elleni bűncselekményektől elhatárolhatók.

⁸ Prisoners 1923, Washington, 1926. A feldolgozott abszolút számok részben az 1923. évnél csak az első felére lettek gyűjtve; ilyen esetekben

a vonatkozó abszolút számokat megkettőzve vettük. Ezek a számok csak a szövetségi és állami letartóztatási intézetekben levő elítélteket ölelik fel.

⁹ Suomen virallinen tilasto: Oikeustilasto. Rikollisuus vuonna 1927, Helsinki, 1929, — u. n. 1928, Helsinki, 1930. Az egész kriminalitásra vonatkozó számadatok sok kihágást is felölnek, melyek kiküszöbölése lehetetlen volt, ezért olyan magas az egész kriminalitást visszatükrözőtető bűnözési arányszám; a család elhatárolása is nehézségekbe ütközött.

¹⁰ Compte général de l'administration de la justice criminelle pendant l'année 1923, Paris, 1928, — u. a. 1924, Paris, 1928, — u. a. 1925, Paris, 1929, — u. a. 1926, Paris, 1929.

¹¹ Canada, Dominion Bureau of Statistics: Forty-Ninth Annual Report of Criminal Statistics for the Year Ended September 30, 1925, Ottawa, 1926. Az egész kriminalitást visszatükrözőtető számokban sok kihágás is bentfoglaltatik, amelyek kiküszöbölése lehetetlen volt. Némely bűncselekménynél csak a felnőtt korú bűntevők bűnözése volt figyelembe vehető.

¹² Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1925, Berlin, 1927; 36. old. Az adatok csak a régi Oroszországból Lengyelországhoz került területek kriminalitását tárgyzazzák.

¹³ Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1926, Berlin, 1928; 60—61. o.

¹⁴ Magyar Statisztikai Évkönyvek, 1924—1927. évi kötetek.

¹⁵ Statistiek van Nederland: Crimineele Statistiek 1926, Haag, 1928, — 1927. évi köt., Haag, 1929, — 1928. évi köt., Haag, 1930.

¹⁶ Statistik des Deutschen Reiches: Kriminalstatistik für das Jahr 1927, Berlin, 1930.

¹⁷ Norges Officielle Statistik: Kriminalstatistikk 1923 og 1924, Oslo, 1927, — Kriminalstatistikk 1925 og 1926, Oslo, 1929.

¹⁸ Statistica della criminalità per gli anni 1922—1923, Roma, 1931. — A rablásra vonatkozó magas bűnözési arányszámokat az a körülmény magyarázza, hogy a rablásra vonatkozó abszolút számokban a zsarolások is bent foglaltatnak, amelyek kiküszöbölése lehetetlen volt.

¹⁹ Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1926, Berlin, 1928, 58. old. A család elkülönítve nincsen kimutatva.

²⁰ Judicial Statistics, Scotland, Criminal Statistics 1925, Edinburgh, 1928, — 1926, Edinburgh, 1928, — 1927, Edinburgh, 1928, — 1928, Edinburgh, 1929. Az egész kriminalitásra vonatkozó abszolút számokból sok rendészeti jellegű bűncselekmény nem volt kiküszöbölhető, ezért olyan magas az egész kriminalitásra vonatkozó bűnözési arányszám.

²¹ Deutsche Kriminalstatistik für das Jahr 1926, Berlin, 1928, 57. old.

²² Schweizerische Kriminalstatistik von 1909—1911, Bern, 1917. Az általunk választott megfigyelési időpontig (körülbelül 1925) — tudomásunk szerint — újabb ilyen statisztikai adatgyűjtés nem tétetett közzé. Az egyes bűncselekményekre vonatkozó adatok elkülönítve nem lettek feldolgozva.

²³ Sveriges officiella statistik, Rättsväsen, Brottsligheten, Åren 1923—1925, Stockholm, 1927. — Az egész kriminalitásra vonatkozó bűnözési arányszám azért olyan nagy, mert sok rendészeti jellegű bűncselekmény az abszolút számokból nem volt kiküszöbölhető.

2. sz. táblázat

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100,000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés az alább jelzett bűncselekmények miatt							
		Összes súlyosabb bűncselekmények (büntettek és vétségek)	Gyilkosság és szándékos emberölés	Szándékos testi sértések (Összesek)	Erőszakos nemi közvetítés	Lopások (súlyosabbak és enyvébbek)	Rablás	Csalás	Okirathamítás
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Algír és Tunisz ¹	1929—31	467·4	6·4	95·7	0·6	81·5	0·9	13·0	0·4
Anglia és Wales ²	1929—31	152·8	0·2	3·2	0·1	120·3	0·2	9·0	0·7
Ausztrália ³	1927—31	345·0	—	—	—	—	—	—	—
Új-Dél-Wales	„ „	467·2	—	—	—	—	—	—	—
Viktoria	„ „	215·6	—	—	—	—	—	—	—
Queensland	„ „	342·4	—	—	—	—	—	—	—
Dél-Ausztrália	„ „	206·5	—	—	—	—	—	—	—
Nyugat- „	„ „	365·6	—	—	—	—	—	—	—
Tasmania	„ „	326·8	—	—	—	—	—	—	—
Észak-Ausztrália	„ „	1559·0	—	—	—	—	—	—	—
Ausztria ⁴	1929—32	334·4	2·0	17·4	—	154·5	0·9	30·4	—
Belgium ⁵	1928—31	494·1	0·7	197·9	6·8	84·2	—	27·5	6·3
Brit-India ⁶	1928—31	353·9	2·5	13·3	0·3	17·3	1·7	1·5	0·2
Bulgária ⁷	1929—30	277·9	22·3	73·3	1·5	162·4	2·4	8·2	7·7
Csehszlovákia ⁸	1929—31	548·1	1·4	62·1	2·2	189·4	1·2	36·5	3·1
Dánia ⁹	1929—32	179·6	0·3	10·2	0·4	93·0	1·3	19·0	11·4
Dánzig ¹⁰	1929—32	1726·7	5·2	210·6	18·2	402·9	4·9	92·3	27·0
Délafrikai Unió ¹¹	1929—32	5951·8	2·3	68·0	3·3	305·7	10·7	10·8	5·5
Ész.-Am. Egy. Áll. ¹²	1929—30	54·5	3·0	2·4	1·6	19·9	5·3	0·8	3·5
Észtország ¹³	1927—28	2300·0	10·0	50·0	9·0	1182·0	—	81·0	49·0
Finnország ¹⁴ I.	1929—31	122·1	5·1	30·2	1·2	48·2	3·0	0·3	9·9
II.	1929—31	4480·9	—	—	—	—	—	—	—
Franciaország ¹⁵	1925—28	795·8	1·6	131·6	1·2	200·3	—	13·9	—

2. sz. táblázat (Folytatás)

O r s z á g	Az alább jelzett év- ben, illetve évek átlagában	esett 100,000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés az alább jelzett bűncselekmények miatt							
		Összes súlyosabb bűncselekmények (büntetettek és vétségek)	Gyilkosság és szán- dékos emberölés	Szándékos testi sértések (Összesek)	Erőszakos nemi közösülés	Lopások (súlyo- sabbak és enyhébbek)	Rablás	Csalás	Okirathamítás
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Görögország ¹⁶	1929—31	1584·6	8·7	126·7	1·1	100·1	1·4	33·6	4·6
Indokina (francia) ¹⁷	1929—31	552·8	2·4	51·6	0·5	154·8	4·5	33·3	0·6
Ir Szabad Áll. ¹⁸	I. 1929—31	94·3	0·8	24	0·1	49·6	0·6	5·8	—
	II. 1929—31	3897·3	—	—	—	—	—	—	—
Japán ¹⁹	1929—31	204·8	1·4	17·1	—	32·2	1·5	10·9	1·4
Kanada ²⁰	1930—32	429·3	1·3	33·9	6·2	219·5	7·1	39·9	12·9
Lengyelország ²¹	1932	4516·5	7·3	441·1	—	1096·6	13·1	187·4	29·0
Lettország ²²	1929—32	681·1	11·0	50·5	2·6	336·6		18·1	17·6
Litvánia ²³	1929—31	532·4	13·9	24·1	4·1	304·5		14·7	15·9
Magyarország ²⁴	1928—31	695·5	4·1	160·0	5·3	196·0	1·3	42·8	10·1
Memelterület ²⁵	1929—32	1425·7	13·8	142·8	23·6	681·4	7·9	84·7	27·6
Németalföld ²⁶	1929—31	258·4	0·5	62·6	0·8	56·2	0·2	5·6	1·5
Németalf. India ²⁷	1929—31	55·5	—	—	—	—	—	—	—
Németország ²⁸	1929—31	1170·5	0·9	97·0	10·5	191·8	2·0	110·4	25·4
Norvégia ²⁹	1929—32	194·3	0·2	24·4	0·5	87·6	1·0	6·2	5·6
Olaszország ³⁰	1926—27	416·3	3·8	78·1	3·3	133·1	4·0	15·3	5·0
Portugália ³¹	1929—32	340·0	5·6	134·3	—	41·6	1·6	—	0·6
Románia ³²	1929—32	744·1	3·9	16·9	9·1	411·9	9·6	35·7	4·5
Skócia ³³	1929—32	412·9	—	35·3	0·1	250·8	0·5	25·8	1·3
Svajc ³⁴	1929—32	492·1	0·9	30·4	1·2	133·2	1·5	62·8	5·9
Svédország ³⁵	1929—31	294·2	0·3	57·7	0·2	51·7	0·2	24·3	5·1
Sziam ³⁶	1929—31	274·5	7·7	63·6	4·2	105·0	14·5	3·0	—

Jegyzetek a 2. sz. táblázathoz.

A 2, 5, 7, 9, 11, 12, 15 és 17. táblázatban foglalt bűnözési arányszámok kiszámításához szükséges bűnözési abszolút számokat és népszámlálási adatokat — ahol különleges forrást nem jelöltünk meg — az itt megnevezett forrásokból merítettük.

Az adatgyűjtést megkönnyítette az a körülmény, hogy a Kriminal-biologische Gesellschaft gondosan kiépített tagsági szervezetével munkánkat támogatta; ezért a hathatós segítségért a társaság elnökének: Lenz Adolf udv. tanácsos, grázi egyetemi professzornak, valamint a társaság jegyzőjének: Seelig Ernst grázi egyetemi tanárnak e helyütt is meleg köszönetet mondunk. Más országokban az Association internationale de Droit pénal vezértitkára: Roux J. A. egyetemi tanár (Páris), egyes adatok megszerzésénél végül Madlé Arnold kormánytanácsos, egyetemi magántanár (Bécs) volt segítségünkre; az ő támogatásukat, valamint az alább felsorolt statisztikai intézmények és hivatalok részéről tapasztalt szíves segítséget e helyütt is melegen köszönjük.

A népszámlálási adatok az 1930, illetve 1931. évből valók; eltérés esetén ezt az illető helyen feltüntettük.

¹ Az adatokat a Statistique Générale de la France (Páris) volt szíves közölni. Minthogy a büntetőjogilag felelős korban levő lakosságra vonatkozó számadat hiányzott, a kriminalitást itt az összes lakosságra kellett viszonyítani.

² Forrás: Criminal Statistics: England and Wales, az 1929. évre vonatkozó kötet, London, 1931 (a népszámlálási adatok ezen kötet VII. oldaláról vannak véve), — az 1930. évre vonatkozó kötet, London, 1932, — az 1931. évre vonatkozó kötet, London, 1933. Megfelelőbb népszámlálási adatok híján a bűnözési arányszámok csak a 16 éven felüli korban levő lakosságra vonatkoznak.

³ Official Year Book of the Commonwealth of Australia, No. 26. — 1933, Canberra, 288. old.

⁴ Források: Kriminalstatistik für das Jahr 1929, 1930, 1931, 1932; megjelentek: Wien, évszám nélkül. — Annuaire Statistique de la Société des Nations, 1933/34, Genève, 1934.

⁵ A belga igazságügyminisztérium szíves közlése alapján. Megfelelőbb népszámlálási adatok híján a kriminalitást az egész lakosságra kellett vonatkoztatni.

⁶ Forrás: Statistical Abstract for India from 1919/20 to 1928/29, Calcutta, 1931, — u. a. from 1921/22 to 1930/31; Calcutta, 1933. A 4—10. hasábkban csak az 1928, 1930 és 1931. évekből való abszolút számok alapján számítottuk ki a bűnözési arányszámokat. A népszámlálási adatok az Annuaire Statistique de la Société des Nations 1933/34. évi kötetéből származnak és a számításoknál az egész lakosságot kellett alapul vennünk.

⁷ Az összes számadatok közléséért a Direction Générale de la Statistique (Sofia) mondunk köszönetet, a népszámlálási adatok az 1926. évből valók.

⁸ Az Office de Statistique de la République Tchécoslovaque (Prága) szíves közlése.

⁹ A Statistiske Departement (Kopenhága) szíves közlése.

¹⁰ Danzig szabad város igazságügyi kormányzata szíves közlése alapján. A népszámlálási adatok az 1929. évből valók. A 4—10. hasábkban levő bűnözési arányszámokat az 1929, 1931. és 1932. évekből eredő átlag alapján számítottuk ki. A 6. hasábkban a szemérem elleni vétségek is bent foglaltatnak.

¹¹ Az Office of Census and Statistics (Pretoria) szíves közlése, valamint: Report on the Statistics of Crime for the Year 1932, Pretoria, 1934. Annuaire Statistique de la Société des Nations, 1933/34, Genève, 1934. A bűnözési arányszámokat az egész népesség figyelembevételével kellett kiszámítani. A testi sértéseknél, erőszakos nemi közösiségeknél és a rablásoknál csak az 1931—32. évek átlaga volt figyelembe vehető.

¹² Forrásmű: Prisoners in State and Federal Prisons 1929 and 1930, Washington, 1932. A bűnözési arányszámokat a jelzett börtönökben levő elítéltek és az összes lakosság figyelembe vételével kellett kiszámítani. Egyes deliktumok (például gyilkosság, stb.) bűnözési arányszámai azért aránytalanul nagyobbak, mert a már jelzett letartóztatási intézetek lakosságban ezek a súlyos bűntevők inkább fordulnak elő, mint a csekélyebb jelentőségű cselekmények elkövetői (például testi sértések), akiket többnyire más büntetési eszközökkel sújtanak, vagy akiknek szabadságvesztési büntetését más inkább helyi jelentőségű letartóztatási intézetekben hajtják végre.

¹³ Forrás: Tooms A., Délits et infractions aux lois et règlements en 1927 et 1928, Recueil Mensuel du Bureau Central de Statistique de l'Estonie, Novembre 1929, 640—654. old. A számadatok rendőrségi adatgyűjtésből származnak.

¹⁴ A belügyminisztérium rendőri ügyosztálya főnökének (Helsinki) szíves közlése. Az I. alatti számok csak a halál- és fegyházbüntetéssel büntetett elítélteket, — a II. alatti számok ellenben az összes elsőfokú bíróságok által elítélt egyéneket foglalják magukba.

¹⁵ Forrásmű: Compte Général de l'Administration de la Justice Criminelle pendant l'année 1926, 1927, 1928; megjelentek: Páris, 1929, 1930, 1931. A népszámlálási adatok az 1926. évből valók és azokat Statistique Générale de la France (Páris) volt szíves közölni.

¹⁶ A Statistique Générale de la Grèce (Athén) szíves közlése. A népszámlálási adatok az 1928. évből valók.

¹⁷ A Statistique Générale de la France (Páris) szíves közlése. A számok csak az európaiakat és azokat a bennszülötteket foglalják magukba, akik francia állampolgárok.

¹⁸ A Department of Industry and Commerce (Statistics Branch; Dublin) szíves közlése. A népszámlálási adatok az 1926. évből valók. Az I. alatti számok az „Indictable Offences”, a II. alatti számok a „Non-Indictable Offences” cselekményeket ölelik fel.

¹⁹ Forrásművek: Résumé statistique de l'empire Japon, 47e Année, Tokio, 1933. — Annuaire Statistique de la Société des Nations 1933/34, Genève, 1934.

²⁰ Forrás: Annual Report of Statistics of Criminal and Other Offences, 56. és 57. köt., Ottawa, 1932 és 1934. — Annuaire Statistique de la Société des Nations 1933/34, Genève, 1934.

²¹ A Główny Urząd Statystyczny (Varsó) szíves közlése.

²² A lett igazságügyminisztérium (Riga) szíves közlése. Az e táblázatban összefoglalt bűncselekmények körülhatárolása, úgy látszik, eltér attól, amely az elítéltek nemét és állampolgárságát tünteti fel; innen erednek azok a nagy eltérések, amelyek a jelen és a további táblázatokban levő bűnözési arányszámok között mutatkoznak.

²³ A Bureau Central de Statistique (Kownó) szíves közlése.

²⁴ Az adatokat lásd a Magyar Statisztikai Évkönyvekben.

²⁵ A Statistisches Bureau des Memelgebietes (Memel) szíves közlése. A népszámlálási adatok az 1925. évből valók.

²⁶ A Bureau Central de Statistique des Pays-Bas (Hága) szíves közlése.

²⁷ A Bureau Central de Statistique des Pays-Bas (Hága) szíves közlése. A bűnözési arányszámok kiszámításánál az egész lakosságot kellett alapul venni.

²⁸ A Statistisches Reichsamt (Berlin) szíves közlése.

²⁹ A Statistisches Zentralbüro (Oslo) szíves közlése.

³⁰ Forrásmű: Statistica della Criminalità per gli anni 1926—27, Róma, 1934. — Annuaire Statistique de la Société des Nations 1933/34, Genève, 1934. A régebbi bűnügyi statisztikai számoknak megfelelőbben régebbi népszámlálási adatokat használtunk itt.

³¹ Forrás: A Direcção Geral de Estatística (Lisszabon) szíves közlése, valamint: Anuario Estatístico de Portugal, 1931 és 1932. évi kötetei, Lisboa, 1932, illetve 1933. A számításoknál a lopásokat és rablásokat illetően csak 1931—1932. évi átlag volt figyelembe vehető.

³² A Direcţiunea Statisticii Judiciare (Bukarest) szíves közlése.

³³ Forrásmű: Criminal Statistics, Scotland, 1929, 1930, 1931 és 1932. évi kötetek, megjelentek Edinburgh, mindenkor egy évvel későbbben. A népszámlálási adatokra: Annuaire Statistique de la Société des Nations 1933/34, Genève, 1934.

³⁴ Az Eidgenössisches Statistisches Amt (Bern) szíves közlése.

³⁵ A Bureau Central de Statistique de Suède (Stockholm) szíves közlése; az adatgyűjtés az elsőbírósági ítélet alapján történik és pedig még az esetben is, ha az nem emelkedik jogerőre.

³⁶ Forrás: Statistical Year-Book of the Kingdom of Siam, 1930—31; Prepared in the Department of General Statistics (évszám és megjelenési hely nélkül). A kriminalitást az egész lakosságra kellett viszonyítani.

2. A nemzetközi összehasonlításoknak azonban még más akadályai vannak itten, amelyeket fentebb (az I. 2. pontban) már hosszasan részleteztünk.

Bűnözési arányszámok alkalmazása által ezeket a zavaró körülményeket kiküszöbölni nem lehet.

Erre sokkal több reményünk lehet akkor, ha indexszámokkal kombinált arányszámításokkal próbálkozunk olyképpen, hogy az 1. és 2. sz. táblázatban részletezett bűncselekményekre vonatkozó bűnözési arányszámok összegét 100-al vesszük egyenlőnek és megállapítjuk, hogy ebből a 100-ból az egyes a kriminalitás körében jellegzetesnek mondható bűncselekményekre milyen százalékos rész esik.⁶ Ezt az eljárást követtük a 3. és 4. táblázatban.

Megjegyezzük azonban, hogy a 3. és 4. sz. táblázat összeállítása még nem teszi feleslegessé az 1. és 2. táblázatban foglalt adatokat. Ha szabad talán így mondanunk az 1. és 2. sz. táblázatban foglalt adatok valamely jogterület bizonyos irányú kriminalitásának abszolút nagyságáról tájékoztatnak bennünket, azonban ezek összehasonlításánál nem tudjuk még kiküszöbölni a fentebb (I. 2. pontban) részletezett zavaró tényezők hatását. Ezzel szemben a 3. és 4. sz. táblázatok kereteiben ezeknek a zavaró körülményeknek a hatása kevésbé érvényesül, de a bennük foglalt és a kriminalitás fontosabb irányainak százalékos megoszlását mutató számok csak viszonylagosan tájékoztatnak bennünket, csak az egyes jogterületeken a kriminalitás fontosabb irányainak egymásközi megoszlásáról, azoknak egymáshoz való relációjáról adnak képet.

De lássuk a 3. és 4. sz. táblázat számadatait!

⁶ Másutt (Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform, 22. (1931). évf. 274—275. old.) azzal az eljárással próbálkoztunk, hogy kiszámítottuk az egyes karakterisztikus bűncselekményeknek az egész kriminalitásban való százalékos részét; ezeknek a számításoknak eredményét azonban nagyon befolyásolta az egész kriminalitásra vonatkozó általános bűnözési arányszám erős hullámzása. Amennyiben ebben sok ide nem való kihágási, rendészeti cselekmény bentfoglaltatott, úgy ezáltal közvetve csökkent az egyes aetiológiai szempontból karakterisztikusabb cselekményre eső százalékos rész. Ennek az elkerülése végett itt inkább azt az eljárást választottuk, hogy az egész kriminalitásra vonatkozó bűnözési arányszám helyett inkább a jellegzetes bűncselekmények bűnözési arányszámainak összegét vettük 100-nak.

3. sz. táblázat

O r s z á g	A jelen táblázat 3-9. ro- vaiban megjelölt bün- cselekményekre vonatko- zóan az 1. sz. táblázatban foglalt bűnözési arányszá- moknak összege	Ha a bűnözési arányszámoknak itt a 2. rovatban foglalt összeget 100-nak vesszük, úgy az egyes bűncselekmé- nyekre az alábbi százalékos rész esik							
		Gyilkosság és szándékos emberölés	Szándékos testi sértések	Erőszakos nemi közsülés	Lopások	Rablás	Csalás	Okirathamistítás	Összesen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Anglia és Wales	187·4	0·4	1·3	0·1	92·7	0·2	4·8	0·5	100·0
Ausztria	890·9	0·2	43·0	3·0	50·3	0·1	3·4	—	100·0
Belgium	493·2	0·3	59·7	1·7	27·0		7·8	3·5	100·0
Bulgária	300·2	5·1	24·8	0·5	63·2	1·2	3·4	2·3	100·0
Dánia	192·5	0·3	7·5	0·7	75·5	0·9	11·3	3·8	100·0
Danzig	1455·0	0·7	19·9	—	70·2	0·4	7·0	1·8	100·0
Ész.-Am. Egy. Áll.	88·9	6·1	18·4	3·3	53·3	5·5	7·2	6·2	100·0
Finnország	120·7	4·1	15·7	0·8	64·3	2·5	—	12·6	100·0
Franciaország	325·9	0·6	36·5	0·4	53·0		3·3	6·2	100·0
Kanada	212·9	0·5	12·7	3·2	68·2	1·4	11·0	3·0	100·0
Magyarország	471·2	0·7	27·5	0·7	61·1	0·3	8·4	1·3	100·0
Németalföld	193·2	0·4	45·0	0·4	49·0	0·2	4·1	0·9	100·0
Németország	813·8	0·1	11·2	1·5	71·4	0·2	12·6	3·0	100·0
Norvégia	151·0	0·4	19·3	0·3	68·6	0·9	5·8	4·7	100·0
Olaszország	313·1	1·7	35·7	0·9	53·2	1·8	5·2	1·5	100·0
Portugália	175·9	2·8	65·5	0·9	28·1	2·6	—	0·1	100·0
Skócia	391·5	0·1	9·8	0·1	83·0	0·1	7·3	0·2	100·0
Svédország	103·0	0·5	45·3	0·3	38·7	0·2	11·5	3·5	100·0

4. sz. táblázat

O r s z á g	A jelen táblázat 3—9. ro- vataiban megjelölt bűn- cselekményekre vonatko- zóan a 2. sz. táblázatban foglalt bűnözési arány- számoknak összege	Ha a bűnözési arányszámoknak itt a 2. rovatban foglalt összeget 100-nak vesszük, úgy az egyes bűncselekmé- nyekre az alábbi százalékos rész esik							
		Gyilkosság és szándékos emberölés	Szándékos testi sértések	Erőszakos nemi közösülés	Lopások	Rablás	Csalás	Okirathamítás	Összesen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Algír és Tunisz	198.5	3.2	48.2	0.3	41.1	0.5	6.5	0.2	100.0
Anglia és Wales	133.7	0.2	2.4	0.1	89.9	0.2	6.7	0.5	100.0
Ausztria	205.2	1.0	8.5	—	75.3	0.4	14.8	—	100.0
Belgium	323.4	0.2	61.2	2.1	26.0		8.5	2.0	100.0
Brit-India	36.8	6.8	36.2	0.8	47.1	4.5	4.1	0.5	100.0
Bulgária	277.8	8.0	26.4	0.5	58.5	0.9	2.9	2.8	100.0
Csehszlovákia	295.9	0.5	21.0	0.7	64.0	0.4	12.3	1.1	100.0
Dánia	135.6	0.2	7.5	0.3	68.6	1.0	14.0	8.4	100.0
Danzig	761.1	0.7	27.7	2.4	52.9	0.6	12.1	3.6	100.0
Délafrikai Unió	406.3	0.6	16.7	0.8	75.2	2.6	2.7	1.4	100.0
Ész. Am. Egy. Áll.	36.5	8.2	6.6	4.3	54.6	14.5	2.2	9.6	100.0
Észtország	1381.0	0.7	3.6	0.7	85.6	—	5.9	3.5	100.0
Finnország	97.9	5.2	30.8	1.2	49.3	3.1	0.3	10.1	100.0
Franciaország	348.6	0.5	37.8	0.3	57.5		3.0	—	100.0
Görögország	276.2	3.1	45.9	0.4	36.2	0.5	12.2	1.7	100.0
Indokina (francia)	247.7	1.0	20.8	0.2	62.5	1.8	13.5	0.2	100.0
Ir Szabad Állam	59.3	1.3	4.0	0.2	83.7	1.0	9.8	—	100.0
Japán	64.5	2.2	26.5	—	50.0	2.3	16.8	2.2	100.0
Kanada	320.8	0.4	10.6	1.9	68.5	2.2	12.4	4.0	100.0
Lengyelország	1774.5	0.4	24.9	—	61.8	0.7	10.6	1.6	100.0
Lettország	436.4	2.5	11.6	0.6	77.2		4.1	4.0	100.0
Litvánia	377.2	3.7	6.4	1.1	80.7		3.9	4.2	100.0
Magyarország	419.6	1.0	38.1	1.3	46.7	0.3	10.2	2.4	100.0
Memelterület	981.8	1.4	14.6	2.4	69.4	0.8	8.6	2.8	100.0
Németalföld	127.4	0.4	49.1	0.6	44.1	0.2	4.4	1.2	100.0
Németország	438.0	0.2	22.1	2.4	43.8	0.5	25.2	5.8	100.0
Norvégia	125.5	0.2	19.4	0.4	69.8	0.8	4.9	4.5	100.0
Olaszország	242.6	1.6	32.2	1.3	54.9	1.7	6.3	2.0	100.0
Portugália	183.7	3.1	73.1	—	22.6	0.9	—	0.3	100.0
Románia	491.6	0.8	3.4	1.9	83.8	2.0	7.2	0.9	100.0
Sziam	198.0	3.9	32.1	2.1	53.1	7.3	1.5	—	100.0
Skócia	313.8	—	11.3	0.0	79.9	0.2	8.2	0.4	100.0
Svájc	235.9	0.4	12.9	0.5	56.5	0.6	26.6	2.5	100.0
Svédország	139.5	0.2	41.4	0.1	37.1	0.1	17.4	3.7	100.0

Bár a 3. és 4. sz. táblázatokban is tapasztalható még egyes zavaró tényezőknek hatása, mint például, hogy egyes kisebb súlyú bűncselekményeknek száma különleges okoknál fogva túlmagasan, vagy hogy túlalacsonyan alakul (mint például az Északam. Egy. Államoknál; lásd itt a 3. pont 7. jegyzetét), — ami a tényleges viszonyoktól eltérő eltolódásokat idézhet elő az egyes százalékszámokban, — mégis az ezen táblázatokban foglalt számok az összehasonlításnál jobban tájékoztatnak bennünket. Azonban a következtetéseknél mindenkor figyelemmel kell lennünk az 1. és 2. sz. táblázat bűnözési arányszámaira is. Az itt mutatkozó törvényszerűségek általában megfelelnek a kriminalaetiológiában gyűjtött tapasztalatoknak.

3. Utalunk itt mindenekelőtt arra, hogy a számadatokból kitűnik ama a bűnügyi aetiológiában közhelyet képező tapasztalati tétel, hogy lévén az emberek a délibb fekvésű országokban hevüλέkenyebbek, ott nagyobb a személy elleni kriminalitás (így Görögországban, Olaszországban, Portugáliában), viszont ott csekélyebb a vagyon elleni bűnözés (így Algir és Tunisz, Görögország, Portugália), — ellenben északon ahol az emberek vérmérséklete nyugodtabb, ennek következtében kisebb a személy elleni kriminalitás (így Dánia, Ir Szabad Állam, Kanada, Skócia), viszont nehezebb lévén ott a megélhetés, nagyobb a vagyon elleni bűnözés (így Anglia és Wales, Dánia, Észtország, Finnország, Ir Szabad Állam, Kanada, Norvégia, Skócia). Az Észtországban és Finnországban mutatkozó magas élet elleni kriminalitás talán a világháborút követő eseményeknek demoralizáló hatásával hozható összefüggésbe.

Földrajzi fekvésüktől függetlenül nagyobb élet, illetve testi épség ellen irányuló kriminalitásukat alacsonyabb kultúrális szintjükkel hozhatjuk összefüggésbe Brit-Indiában, Bulgáriában, Sziamban, talán erős faji ellentétekkel és a hivatásos bűntevők (gangszterek) garázdálkodásával függ össze a nagyobb élet elleni kriminalitás az Északamerikai Egyesült Államokban,⁷ — és talán az ipari államokban jelentkező fokozot-

⁷ Az Északam. Egy. Államoknál figyelembe veendő, hogy az itt kimutatott kriminalitás csak egy részét képezi az egész kriminalitásnak (lásd az 1. sz. táblázat 8., illetve a 2. sz. táblázatnak 12. jegyzetét), főként a kisebb súlyú bűncselekményeket illetően. Hogy a faji ellentétek — talán más tényezők mellett — a kriminalitásra hátrányosan hatnak, e tekintet-

tabb surlódási felületekkel Belgiumban és Németalföldön. Németországnak a testi sértések tekintetében állandóan jelentkező elég magas bűnözési arányszáma pedig az ottani nagyobb alkohólélvezettel magyarázható.

A nagyobb vagyon elleni kriminalitás a rosszabb gazdasági viszonyokkal magyarázható Ausztriában, Bulgáriában, Lettországbán, Litvániában és Németországban. A határvárosok fokozottabb gazdasági kriminalitását szemléltetően mutatja Danzig városának bűnözése. A Délafrikai Uniónak általában magas bűnözési arányszámait még ezenfelül az ott élő különféle népfajok közt jelentkező nagyobb surlódási lehetőségekkel is lehet magyarázni.

Kiemelést érdemel az Északamerikai Egy. Államoknak magas bűnözési arányszáma a rablást illetően, aminek kézenfekvő oka a hivatások/bűntevőknek (gangszterek) rendkívül nagy ilyen arányú bűnözése.

A csalásra vonatkozólag is egy-két kriminogén tényező hatására utalunk. Ausztriában, Belgiumban, Csehszlovákiában, Dániában, Danzigban, Japánban, Kanadában, Magyarországon, Németországban, Skóciában és Svédországban az ottani magasabb kulturális szinttel hozható összefüggésbe az ezen jogterületeken mutatkozó magasabb családi bűnözési arányszám; faji sajátosságokkal magyarázható Görögországban, Indokinában és Romániában, viszont népösszetételi körülményekkel Lengyelországban és talán a Memelterületen is. Danzigban még ugyancsak határváros jellegével hozható összefüggésbe magasabb családi kriminalitása.

Végül az írni-olvasni tudás elterjedtségével szoros összefüggésben álló kriminalitásból, az okirathamisításokból nagyobb bűnözési arányszámot mutatnak fel magasabb kulturális szintjüknek megfelelően Danzig, Észtország, Franciaország, Lengyelország, a Memelterület és Németország.

III. A magunk elé tűzött feladat másik része az leend,

ben utalunk arra, hogy míg 1930-ban az Egy. Államoknak egész területén a 100.00 lakóra vonatkozó bűnözési arányszám csak 53.7 volt, addig ez a nagyobb négerlakosságú Michigan államban 81.6, Maryland-ban 177.7, Kentucky-ban 86.5, Oklahoma-ban pedig 89.2 volt. A vonatkozó adatokat lásd a már idézett forrásműveken felül: Abstract of the Fifteenth Census of the United States, Washington, 1933.

hogy néhány környezeti, kriminalszociológiai kriminogén tényezőre vonatkozólag sorakoztassunk fel számadatokat és hogy azokat hasonlítsuk össze.

Itt a nehézségek még annyiban fokozódnak, hogy nagyon sok megfigyelt körülmény, illetőleg kategória, például egyes foglalkozások, különféle műveltségűek körülírása, elhatárolása és csoportosítása tekintetében a legnagyobb összevisszaság található. Az adatoknak csoportosításánál kitűnik sokszor az, hogy a rendelkezésre álló adatoknak egy része nem értékesíthető a nemzetközi összehasonlításoknál, mert közös nevezőre nem hozhatók. Ezzel is magyarázható, hogy a kriminogén tényezőkre vonatkozólag itt felsorakoztatott adatok rendszerint kevés jogterület kriminalitását illusztrálják.

1. Az első kriminogén tényező, amelynek a kriminalitásra gyakorolt befolyását itt számadatokkal bemutatjuk, a foglalkozás, az élethivatás. Eppen a jelzett nehézségek készítették bennünket arra, hogy eltekintsünk e tekintetben kétféle megfigyelési időszakra vonatkozó adat összeállításától; de még a rendelkezésünkre álló adatok tekintetében sem sikerült teljesen az egyes élethivatások egyöntetű csoportosítása, amint ez az 5. sz. táblázatból lépten-nyomon kitűnik.

Az 5. sz. táblázatot lásd a 245. oldalon.

A zavaró körülmények (lásd fentebb I. 2. pont) határozottabb kiküszöbölését itt még azzal is elő akartuk mozdítani, hogy a különbséget feltűntető indexszámítások segítségével egy táblázatot állítottunk össze (6. sz. táblázat), amelyben az egy-egy jogterület különféle hivatásainak bűnözési arányszámait hozzáviszonyítottuk az általában megállapított bűnözési arányszámhoz olyképpen, hogy az általános bűnözési arányszámot 100-nak vettük, ami által azután a nemzetközi összehasonlítás könnyebbé vált és a zavaró tényezőknek hatása részben kikapcsolatott.

A 6. sz. táblázatot lásd a 246. oldalon.

A 6. sz. táblázatban foglalt számadatok több a kriminologiai általában tapasztalat tényről számolnak be.

Ilyen tapasztalati tény az, hogy a mezőgazdasági foglal-

5. sz. táblázat: Az elítélteknek foglalkozásuk szerint való megoszlása

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jöгерős elítél- tetés az itt jelzett foglalkozási ágazatokban								
		Mezőgazdaság, dórgardaság, bányászat	Ipar, kézművesek	Kereskedelem	Közlekedés	Közfoglalkozási ágak, szabadfoglalkozá- sok, közegészség- ügy	Tőkepénzesek, nyugdíjasok	Háztartásbeliek	Napszámok	Foglalkozásnélküli- ek, ismeretlen foglalkozásuk
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bulgária	1929—30	186·8	354·1	225·6	276·7	303·3	60·5	906·3	1025·2	1047·7
Danzig ¹	1930—32	1572·4	1584·4	2655·5		649·5	—	1383·5	3662·8	457·2
Finnország ²	1929	88·9	977·5	386·7		1288·6	—	80·2	—	—
Japán ³	1929—31	123·1	335·5	465·6		142·5	—	—	—	—
Lettország ³	1929—32	749·5	1062·7	1390·7	—	634·2	—	593·7	1082·0	
Litvánia	1929—32	222·3	724·1	395·6		1051·6	—	1776·9	—	88·8
Magyarorsz.	1929—30	601·0	865·5	1366·5	687·0	378·0	—	879·0	4003·5	294·5
Németorsz. ⁴	1929—31	685·3	1898·7	2997·4		892·7	—	607·8	—	344·9
Olaszorsz. ⁵	1926—27	633·7	572·2	1255·8		217·7	—	—	—	156·8
Portugália	1929—32	246·6	91·9	311·4	—	74·4	—	—	108·6	

Jegyzetek az 5. sz. táblázathoz.

¹ A tőkepénzesek és nyugdíjasok a foglalkozásnélküliek rovatába vannak sorolva.

² A számok a letartóztatási intézetekbe befogadott elítéltek foglalkozását mutatja.

³ Az abszolút számokat ehelyütt az egész lakosságra kellett viszonyítani, tekintet nélkül korára.

⁴ Forrásmű: Kriminalstatistik für das Jahr 1931, Berlin, 1934, és Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich, 1933, Berlin, 1933.

⁵ A 11. hasámban az „egyéb” foglalkozások is bent foglaltatnak.

kozásuk kriminalitása kisebb mint az iparban, kereskedelemben foglalkoztatott egyéneké; továbbá, hogy a közszolgálati ágban és az u. n. szabad pályákon foglalkoztatott lakosság szintén alacsonyabb kriminalitást mutat fel, végül, hogy a napszámok bűnözése majdnem mindenütt rendkívül nagy.

6. sz. táblázat

O r s z á g	Az illető jogterületnek a foglalkozási ágakra vonatkozó abszolút bűnözési számok segítségével kiszámított általános bűnözési arányszáma	Ha a 2. hasábjában levő általános bűnözési arányszámot 100-nak vesszük, úgy az egyes foglalkozási ágak kriminalitása az 5. sz. táblázatban foglalt adatok tanúsága szerint a 100-nak vett átlaghoz viszonyítva a következőkben alakul								
		Mezőgazdaság, erdőgazdaság, bányászat	Ipar, kézművesek	Kereskedelem	Közlekedés	Közfoglalkozási ágak, szabad foglalkozások, közegészségügy	Tőkepiénzesek, nyugdíjasok	Háztartásbeliek	Napszámosok	Foglalkozás nélküliek, ismeretlen foglalkozásúak
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bulgária	277·9	67·2	127·4	81·2	99·6	109·1	21·8	326·1	368·9	377·0
Danzig	1703·2	92·3	93·0	155·9		38·1	—	81·2	215·1	26·8
Finnország	300·2	29·6	325·6	128·8		429·2	—	26·7	—	—
Japán	236·3	52·1	142·0	197·0		60·3	—	—	—	—
Lettország	1089·3	68·8	97·6	127·7	—	58·2	—	54·5	99·3	
Litvánia	415·9	53·5	174·1	95·1		252·8	—	427·2	—	21·4
Magyarorsz.	713·5	84·2	121·3	191·5	96·3	53·0	—	123·2	561·1	41·3
Németorsz.	1416·8	48·4	134·0	211·6		63·0	—	42·9	—	24·3
Olaszország	428·6	147·9	133·5	293·0		50·8	—	—	—	36·6
Portugália	191·4	128·8	48·0	162·7	—	38·9	—	—	—	56·7

Jegyzet a 6. sz. táblázathoz.

A jelen táblázatban (2. hasáb) és a 2. sz. táblázatban található általános bűnözés arányszámok közt mutatkozó eltérések részben onnan is erednek, hogy más-más a megfigyelések alá vont bűncselekmények köre; lásd e tárgyban még a 13. sz. táblázat jegyzetét is.

A számokból való következtetéseket rendkívüli mértékben megnehezíti az a körülmény, hogy számos jogterületen az adatgyűjtés több foglalkozási csoportra nézve összevontan történik és így általunk is a bűnözési arányszámok az illető foglalkozási csoportra nézve összevontan voltak kiszámítandók; sokszor olyan hivatásokat illetően, amelyek nagyon is ellentétes méretű kriminalitást mutatnak fel; ezen helytelen eljárás következtében a bűnözési arányszámok az átlagtól ellentétesen való eltávolodás és az ellentétes kriminogén hatások kidomborítása helyett

némelykor éppen ellenkezően a hatást paralizálva mutatják be (így például a 6. sz. táblázatban lásd a Litvániára vonatkozó a táblázat 8—10. hasábjában foglalt adatot).

Mégis megkíséreljük az általános tapasztalati tételekkel szemben jelentkező némely kivétel megmagyarázását.

A mezőgazdasági stb. foglalkozásúaknál Olaszországban jelentkező rendkívül magas kriminalitás általában ezeknek a foglalkozásúaknak rendkívül kedvezőtlen gazdasági és szociális helyzetével nyer magyarázatot.⁸ És alkalmasint ez a helyzet Portugáliában is.

A háztartásbeliek bűnözési arányszáma eltérően alakul aszerint, amint az adatgyűjtésnél különbséget tesznek kenyérkeresők és hozzátartozók között, vagy pedig ez a különbségtétel elmarad. Amennyiben a különbségtétel megtörténik, úgy a háztartásbeliek kriminalitása magas szokott lenni,⁹ — ellenkező esetben — lévén körükben az adatgyűjtésnél sok háztartási munkával foglalatoskodó családtag is, akiknek bűnözése a ritkábban adódó sűrlődási felületek folytán nagyon csekély szokott lenni — ez a körülmény erősen lenyomja bűnözési arányszámukat. Talán ezzel a körülménnyel is magyarázhatók a háztartási alkalmazottakat illetően mutatkozó ellentétes bűnözési arányszámok.

A 6. sz. táblázat adatainak egybevetéséből talán még azt a következtetést is vonhatjuk le, hogy amely foglalkozás csak gyéren van valamely ország lakosságában képviselve, az azt űzők aránylag csekélyebb kriminalitást mutatnak fel. Ez a tény talán azzal is volna magyarázható, hogy az elszigetelt kis nép-mennyiségek a körülöttük lakó más elemek megfigyelésének, kritikájának mindig jobban lévén kitéve, mint a nagyobb tömegben együttélők, hamarabb tartózkodnak a társadalomellenes magaviselettől.

Általában véve az élethivatás kriminalaetiológiai hatásá-

⁸ Ezt a nézetet képviseli például Mayr is, *Moralstatistik*, Tübingen, 1917, 821. old.

⁹ A háztartási alkalmazottak nagy részének, a házi cselédeknek nagyobb kriminalitását alárendelt gazdasági és szociális helyzetükkkel magyarázzák sokan és bűnözésüket, főleg a vagyon elleni kriminalitásukat sokan talán túlsötétlen ítélik meg; így például: Rykère, *La servante criminelle*, 1908.

nak megállapítása főként a hivatással együttjáró számos zavaró körülmény (kor, gazdasági helyzet, családi állapot, műveltség, városban lakás stb.) kikapcsolásának lehetetlensége miatt ütközik nagy akadályokba. Ha a zavaró tényezők hatását pontosabban ismernők, sok különben megmagyarázhatatlannak látszó tény válnék érthetőbbé.

Ezen szempontoknak tulajdoníthatók azok a nagy eltérések és ellentétek, amelyek az 5. és 6. sz. táblázat számai közt itt-ott jelentkeznek.

2. Egy másik a bűnügyi aetiológiában sokat hánytorgatott probléma, hogy milyen a viszony a honosok és a külföldiek kriminalitása között.

A tényekről a 7. sz. táblázat adatai számolnak be.

7. sz. táblázat: Az elítéltek állampolgári viszonyai

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	Esett 100.000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés		A honosok és a külföldiek kriminalitása közti viszony a honosok kriminalitására viszonyítva
		a honosoknál	a külföldieknél	
1	2	3	4	5
Bulgária	1929—30	241·0	182·6 ¹	100 : 75
Danzig	1929—32	1614·0	2273·0	100 : 140
Lettország ²	1929—32	974·9	1507·2	100 : 154
Memelterület	1929—32	1422·5	1505·8	100 : 105
Németalföldi India	1929—31	52·7	154·4	100 : 292
Norvégia	1929—32	193·9	224·3	100 : 115
Svájc	1929—32	486·2	548·3	100 : 112

Jegyzetek a 7. sz. táblázathoz.

¹ Ez a bűnözési arányszám a tényleges viszonyoknak alig felelhet meg. Másutt (Kriminalitás és bevándorlás, Pécs, 1929.) hosszasan bizonyítottuk azt, hogy a külföldiek kriminalitása legtöbb helyütt magasabb, mint a honosaké. Véleményünket támogatja az a tény is, hogy az itt felüntetett bűnözési arányszám alacsonyabb, mint a 2. sz. táblázatban lévő

általános bűnözési arányszám, amely 277,9; ha e helyütt a honosok bűnözési arányszáma 241,0, következésképpen a külföldiek bűnözési arányszámának — az általános tapasztalatnak és a matematika szabályainak megfelelően — magasabbnak kellene lennie. A hiba onnan eredhet, hogy a külföldiek száma 1929/30-ban alacsonyabban alakulhatott, mint 1926-ban, amely évből a felhasznált népszámlálási számok valók. Valószínűleg 1926-tól 1929-ig sok külföldi elköltözött, ellenben a kisebb abszolút kriminalitási számot — megfelelőbb népszámlálási adatok híján — több külföldre kellett vonatkoztatni, mint amennyi lényeg az országban élt. Aminek következményeképpen azután a külföldiek bűnözési arányszáma le lett szorítva.

² Megfelelőbb népszámlálási adatok híján itt a bűnözési arányszámok kiszámításánál a 21 éves és ennél idősebb lakosságot kellett alapul venni.

Az adatok érdemleges megbeszélése előtt ehelyütt utalunk arra, hogy az egyes kategóriák kriminalitása közti különbség szemléltetőbbé tétele és a zavaró körülmények kiküszöbölése végett a 7. sz. és több következő táblázaton a bűnözési arányszámokra vonatkozólag különbségi hányadosokat, koefficienseket számítottunk ki.

A zavaró körülményeknek. (lásd fentebb az I. 2. pontot) legnagyobb része (így törvényhozások különfélesége, bíróságok eltérő szigora, eltérő pertartam stb.) a különbségi koefficienseket egyenlően befolyásolja, tehát a koefficiensek annyira-mennyire mentesítve lesznek a nemzeti adatgyűjtés legtöbb zavaró kísérőjelenségeitől. Amikor a különbségi hányados — például — megállapítja, hogy a honosok és külföldiek kriminalitása közti különbség egyik helyen olyan, mint ahogy 100:120, — másutt pedig, mint ahogy 100:150-hez viszonylik egymáshoz, a nemzetközi összehasonlításakor, amikor természetesen csak 120, illetve 150 különbségi koefficiens esik latba, a zavaró körülmények egy részének hatása máris eliminálódott. Általában például túlalacsonyan vagy túlmagasan alakuló bűnözési arányszámok a különböző koefficiensre nem fognak hatást gyakorolni, kivéve, ha a zavaró körülmények az egyik vagy másik bűnözési arányszámra eltérő hatással vannak. Erre példa, ha az összes elítéltek helyett csak a fegyházra elítéltek nem szertint való megoszlását vizsgálónók. A súlyosabb elítéltek közt lévén — ceteris paribus — mindig aránytalanul több férfi, itt a különbségi koefficiens is már eltérően alakulna és ennek következtében zavaró körülmény hatása alatt fog állani.

A különbségi hányadosok,oefficiensek a 7. sz. táblázatok utolsó függőleges hasábjában találhatók.

Az adatok tanúsága szerint a honosok mindenkor kisebb kriminalitást mutatnak fel, mint a külföldiek, aminek oka kézenfekvő, hiszen a külföldiek rendszerint kriminalisabb elemekből (férfiak, nem-házások, ipari foglalkozásúak stb.) állanak mint a honosok; következésképpen de még azért is, mert az idegen jogterület jogi rendszerét kevésbé ismerik, mert elhelyezkedésük, megélhetésük is az idegen környezetben nehezebb stb., — aránylag több bűncselekményt követnek el, mint a kevésbé kriminalis tömeget (nők, gyermekek, házások stb.) is nagyobb mértékben magukba foglaló honosok, akiknek megélhetése elé sem gördül annyi akadály és nehézség.

A problémának kriminalpolitikai jelentősége különösen a bevándorlási államokban rendkívül nagy, mert ott a bevándorlás korlátainak megfelelően való alakítása, esetleg a bevándorlásnak egyes kriminalisabb kategóriákkal szemben való megszorítása által állíthatunk határokat a külföldiek kriminalitása elé.

3. Elégge könnyű a bűnügyi statisztikai adatoknak nemzetközi összehasonlítása és egybevetése a családi állapotnak a kriminalitásra gyakorolt hatása tekintetében. A kategóriák elválasztása egyöntetű, nehézségek e téren alig jelentkeznek, legfeljebb csak annyiban, hogy több államban a nagyon ellentétes kriminalitású özvegyek és elváltak kriminalitására vonatkozó adatokat együttesen mutatják ki, amely eljárás ezeknek az adatoknak értékét a mi szempontunkból teljesen lerombolja.

Az adatokat a 8. és 9. sz. táblázatok tartalmazzák:

A 8. sz. táblázatot lásd a 251, a 9. sz. a 252. oldalon.

Az adatok egyöntetűen arról számolnak be, hogy a házások kriminalitása alacsonyabb, mint a nem-házások bűnözési arányszáma (a táblázatok adatai sorában ugyan Belgiumot, Lettországot és Németalföldet illetően kivételt találunk, amelyek azonban nem korrigálható számítási hibából erednek; lásd a 8. sz. táblázat 1. sz. jegyzetét, illetve a 9. sz. táblázatnak 3. sz. jegyzetét). A házások bűnözése azért alacsonyabb, mert a családjuk iránti ragaszkodásuk visszatartja őket meggondolatlan; kriminalis cselekedetektől, s talán valamivel magasabb életko-

8. sz. táblázat: Az elítéltek családi állapota

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés				Az egyes kategóriák kriminalitása közti viszony a házasok kriminalitására (ezt 100-nak véve) vonatkoztatva
		a házasoknál	a nem házasoknál	az özvegyeknél	az elváltaknál	
1	2	3	4	5	6	7
Belgium ¹	1924—25	836	778	285	2438	100 : 93 : 34 : 292
Bulgária	1926	498	842	309		100 : 169 : 62
Dánia	1911—15	122	361	113		100 : 296 : 88
Északamer. Egy. Áll. ²	1923	16	41	11	93	100 : 256 : 69 : 581
Finnország ³	1927	99	323	55	670	100 : 326 : 56 : 677
Franciaország ⁴	1923—26	294	815	309		100 : 277 : 105
Magyarország	1924—27	753·9	882·4	386·5	1731·0	100 : 117 : 51 : 230
Norvégia	1923—26	125	293	57	1046	100 : 234 : 46 : 837
Olaszország	1921—23	350	676	167	—	100 : 193 : 44
Svédország ⁵	1923—25	59	230	49		100 : 390 : 83

Jegyzetek a 8. sz. táblázathoz.

¹ Megfelelőbb népszámlálási adatok híján az elítéltek számát a 15 éves és idősebb lakosságra kellett viszonyítani; minthogy ebben a nem-házasok nem bűnöző éviáratokkal aránytalanul erősebben vannak képviselve, mint a többi három kategória, ezért itt a nem-házasok bűnözési arányszáma a valóságnál jóval alacsonyabban alakult.

² A családi állapotról vonatkozólag csak néhány letartóztatási intézetben gyűjtöttek adatokat, ezért itt alacsonyabban alakultak a bűnözési arányszámok, amely körülmény azonban az egyes kategóriák kriminalitásának egymáshoz való viszonyát talán nem befolyásolja.

³ A számok csak a fegyház- és fogházbüntetésre elítélteket tárgyzák; tehát a helyzet hasonlóan alakul, mint az Északam. Egy. Államokat illetően; lásd e tárgyban itt a 2. sz. jegyzetet.

⁴ A számok csak a büntettek miatt elítéltekre vonatkoznak.

⁵ A számok csak a bűnügyi nyilvántartóba bekerült elítélteket tárgyzák.

9. sz. táblázat: Az elítéltek családi állapota

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntetőjogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés				Az egyes kategóriák kriminalitása közti viszony a házások kriminalitására vonat- koztatva
		a házasoknál	a nem házasoknál	az özvegyeknél	az elváltaknál	
1	2	3	4	5	6	7
Bulgária	1929—30	274·1	394·2	187·5		100 : 143 : 50
Csehszlovákia	1929—31	513·7	665·2	220·9	865·4	100 : 129 : 43 : 168
Dánia	1929—30	91·6	302·0	33·0	627·8	100 : 329 : 36 : 685
Finnország ¹	1929	91·9	347·7	51·3	526·1	100 : 378 : 55 : 572
Franciaország ²	1926—29	2·9	7·6	3·0		100 : 262 : 103
Görögország	1929—31	1548·2	2539·2	407·5		100 : 164 : 26
Lettország ³	1930—32	686·8	670·4	331·7	1700·7	100 : 97 : 48 : 247
Litvánia	1929—32	492·6	459·2	159·8	670·4	100 : 106 : 36 : 154
Magyarország	1928—31	684·0	807·2	575·2	1865·5	100 : 118 : 40 : 272
Memelterület	1929—32	1108·0	3218·1	164·0	2143·9	100 : 200 : 14 : 193
Németalföld ³	1929	219·7	188·5	181·4		100 : 83 : 82
Norvégia	1929—30	120·7	258·1	66·5	896·5	100 : 213 : 55 : 746
Olaszország	1926—27	396·2	607·7	159·7	—	100 : 153 : 40
Portugália	1929—32	247·7	571·9	164·7	779·7	100 : 230 : 66 : 314
Svédország ⁴	1929—32	48·5	175·4	56·1		100 : 361 : 115
Svájc	1929—32	322·7	551·3	117·5	2045·4	100 : 170 : 36 : 633

Jegyzetek a 9. sz. táblázathoz.

¹ Az adatok a letartóztatási intézetekbe befogadott elítéltek családi állapotát tüntetik fel.

² A számadatok csak az esküdszékek által elítélteket ölelik fel.

³ A bűnözési arányszámokat az egész lakosság alapulvételével kellett kiszámítani, aminek következtében különösen a nem-házások kriminalitása tűnik fel a valóságnál alacsonyabbnak.

⁴ Ezeket az adatokat a bűnügyi nyilvántartóban foglalt feljegyzések alapján gyűjtötték, ezért olyan alacsonyak a bűnözési arányszámok.

ruk is közvetve tompítólag hat kriminalitásukra. Ugyanezen faktorok a nem-házásoknál éppen ellentétesen hatnak. Az özvegyeknek felette alacsony bűnözési arányszámát leginkább élemedettebb korukkal lehet magyarázni. Az elváltaknak rendkívül magas kriminalitását leginkább a zilált lelki állapottal hozzák összefüggésbe, amelyben a válás idejében és azt követőleg vannak és amelynek folyamán kevésbé tudnak tartózkodni meggondolatlan cselekedetektől.

4. Az utolsó kriminalszociológiai körülmény, amelyre vonatkozólag sikerült több jogterületről bűnügyi statisztikai adatot egybegyűjteni, az elítélteknek műveltségi foka. Amint erre már utaltunk, az összehasonlítások elé itt főleg az által hárulnak nehézségek, hogy az egyes államokban a műveltségi fokoknak eltérő kategóriáit különböztetik meg, amelyeknek egységbe öntése csak kevés államra vonatkozólag lehetséges.

A 10. és 11. sz. táblázatok az elítélteknek műveltség szempontjából való megoszlásáról számolnak be.

10. sz. táblázat: Az elítélteknek megoszlása műveltségük foka szerint

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntető- jogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés azoknál		A két kategória kri- minalitása közti vi- szony
		akik írni, vagy legalább is ol- vasni tudnak	akik sem írni, sem olvasni nem tudnak (analfabéták)	
1	2	3	4	5
Belgium	1924—25	786	666	100 : 85
Bulgária	1926	866	279	100 : 32
Finnország ¹	1927	226	190	100 : 84
Magyarország	1924—27	810·7	663·2	100 : 82
Olaszország	1921—23	389	657	100 : 169

Jegyzet a 10. sz. táblázathoz.

¹ Az adatok csak a fegyház- és fogházbüntetésre elítélteket tárgyzazzák, ezért alakulnak alacsonyan a bűnözési arányszámok.

II. sz. táblázat : Az elítélteknek megoszlása műveltségük foka szerint

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntetőjogiilag fe- lelős korban lévő egyénre jog- erős elítéltetés azoknál,				Az egyes kategóriák kriminalitása közti vi- szony az <i>elemi iskolai</i> <i>képzettségük</i> krimina- litására vonatkoztatva
		akik olvasni és írni jól tudnak (elemi iskolai képzettség)	akik magasabb is- kolai képzettség- gel bírnak	akik olvasni és írni csak hiányosan tudnak	akik analfabéták	
1	2	3	4	5	6	7
Bulgária	1929—30	396·3		441·0	168·2	100 : 111 : 42
Finnország ¹	1929	248·1	51·6	46·7	109·8	100 : 20 : 18 : 44
Görögország	1929—31	2460·6		—	914·1	100 : 38
Magyarország	1928—31	795·2	218·2	72·0	582·7	100 : 27 : 9 : 73
Olaszország	1926—27	376·7		—	466·4	100 : 123
Portugália ²	1929—32	240·0		—	177·3	100 : 73

Jegyzetek a 11. sz. táblázathoz.

¹ A számok a letartóztatási intézetekbe felvett elítéltek műveltségi fokát tüntetik fel.

² A kriminalitást az egész lakosságra kellett viszonyítani, ezért aránylag alacsonyok a bűnözési arányszámok.

Általában azzal a nézettel találkozunk, hogy a kisebb műveltségűeknek boldogulása nehezebb lévén, inkább követnek el bűncselekményeket, különösképpen pedig, hogy az analfabéták-nak a kriminalitása nagyobb, mint a műveltebb elemeknek a bűnözése.

Ezzel a felfogással szemben azonban számos kivételt találunk, amely az általunk egybegyűjtött számadatokból is kifejezésre jut.

Egyes államokban az analfabéták sorában aránytalanul több kevésbé kriminalis földműves elemet találunk, amely körülmény persze leszorítja az analfabétáknak bűnözési arányszámát (így Bulgáriában és hazánkban is). Azután hivatkozás történik arra is, hogy évtizedekkel ezelőtt az elemi műveltség terjedése még kisebb lévén, ma több analfabétát találunk a korosabb néposztályokban, akik azonban tapasztalat szerint mindig kisebb részt vesznek ki a kriminalitásból, tehát ez a körül-

mény is leszorítja közvetve az analfabéták bűnözését (így Görögországban és nálunk is). A tapasztalat szerint az analfabéták sorában mindig több a nő, mint a férfi; a nőknek meg viszont aránytalanul kisebb lévén a kriminalitása, ez a körülmény is leszoríthatja az analfabéták kriminalitását (így Belgiumban¹⁰ és hazánkban is). Végül ahol az elítéltek műveltségi viszonyaira nézve az adatgyűjtés csak a súlyosabb elítéltek körében folyik (így Finnországban; lásd a 10. és 11. sz. táblázatnak 1. sz. jegyzeteit), lévén a súlyosabb bűntevők közt többnyire több hiányos műveltségű elem, ez a körülmény is figyelembe veendő.

Tehát láthatjuk, hogy több ellentétesen ható körülmény az általános tétel alól számos kivételt statuál. Talán ezen ellentétesen ható körülményekkel magyarázhatók az adatok szerint másutt is mutatkozó kivételes tények.

IV. A kriminalanthropologia körében két szomatológiai tényezőre (kor és nem) és egy pszichológiai tényezőre (a visszaesés) vonatkozólag sikerült több jogterületre vonatkozóan adatokat gyűjtenünk.

A többi a bűnügyi anthropologia körében szerephez jutó tényezőre vonatkozólag nagyobb tömegeket ilyen megfigyeléseknek alávetni és rájuk vonatkozólag adatokat gyűjteni felette kockázatos vállalkozás lenne; a nagy számok törvénye alig tudna érvényesülni, ennek következtében ezeknek a kutatásoknak eredménye még problémátikusabb lenne.

1. A kriminalszomatológiai kutatások körében joggal mondható, hogy kevés tényező van, amely az embernek kriminalitására olyan döntő befolyást gyakorol, mint a kor. Az e téren mutatkozó törvényszerűségek annyiban jelentősek, hogy a bűnözési hajlam alakulása: kifejlődése, emelkedése és csökkenése a kor szerint mutat szabályszerűséget. A nemzetközi összehasonlításokat azonban az egyes korosztályoknak országokként eléggé eltérő alakulása nagyon megnehezíti.

A kornak kriminalis téren való kihatására nézve csak egy megfigyelési periodusra, az 1930. évi népszámlálás körüli évekre vonatkozólag sikerült adatokat összegyűjteni, amelyeket a 12. sz. táblázatban mutatunk be.

¹⁰ A nőknek az analfabéták sorában való nagyobb részére Belgiumban lásd az *Aperçu de la démographie des divers pays du monde*, 1927. évi kötetének (La Haye, 1927) 87. oldalán levő adatokat.

12. sz. táblázat: Az elítéltek korosztályok szerint

Ország	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett az alábbi években körülírt korosztályokban jogerős elítél- tetés 100.000 egyénre; amennyiben egyes jogterületeken a kor- osztályok eltérően alakulnak, ezt az egyes rovatokban jeleztük; a vastagabb számokkal szedett bűnözési arányszámok azt a korosztályt jelzik, amely a legnagyobb kriminalitást mutatja								
					21-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Anglia és Wal.	1929-31			16-21 327·7	232·2	167·1	106·2	58·8	30·4	
Bulgária	1929-30	10-17 206·3	17-21 614·7		458·1	323·4	235·6	136·1	84·0	34·9
Csehszlov.	1929-31	12-18 310·7	13-20 990·8	20-25 855·5	25-30 809·1	638·5	467·7	305·9	187·4	77·4
Dánia	1929-30	14-18 7·8	18-21 457·6	21-25 448·2	25-30 306·9	194·7	112·2	53·8	15·9	
Danzig	1930-32	-16 493·4	16-18 1399·4	18-21 2782·4	2849·1	1913·8	1503·8	977·6	450·7	146·0
Finnorsz. ¹	1929-31	15-18 261·5	18-21 707·1	21-25 868·6	25-30 558·5	292·9	148·1	71·1	21·6	23·7
Franciaország ²	1926-29			-25 4·4	25-30 8·2	5·4	3·7	2·3	0·8	
Görögország	1929-32	10-19 609·9		19-21 2181·9	3060·5	1997·0	1339·6	1025·8		
Ir Sz. Áll. ³	1929-32	-16 13·4		16-21 93·9	107·8	75·5	60·1	33·6	8·0	
Japán	1929-31			-21 22·6	809·4	406·6	299·8	171·7	58·5	
Litvánia	1929-32	-17 49·7			17-30 599·1	662·3	348·4	213·5	142·8	82·9
Magyarország	1928-31	12-18 456·0		18-22 877·8	22-30 1119·2	813·7		295·7		
Memelter.	1929-32	-18 1578·0		18-21 3231·2	2341·5	30-45 1368·8		45-60 708·1	293·0	
Németalf.	1929			-21 117·3	557·3	352·4		200·1	87·0	
Németország	1929-31	14-16 337·2	16-18 721·9	18-21 1686·6	1972·6	1413·6	1051·6	675·5	317·5	87·0
Norvégia	1929-32	14-21 193·2		21-25 382·1	25- 170·1					
Olaszország	1926-27	9-14 52·9	14-18 439·9	18-21 642·4	704·6	559·5	431·2	324·4	216·1	111·7
Portugália	1929-32	-18 18·0		18-21 195·4	482·5	381·9	241·5	127·2	37·2	
Svédország ⁴	1929-31	15-18 194·4	18-21 243·7	21-25 213·6	25-30 153·1	102·2	61·7	33·7	9·4	
Svájc	1929-32	12-18 109·8	18-20 607·0		20-30 908·8	658·1	466·0	290·7	105·4	

Jegyzetek a 12. sz. táblázathoz.

¹ Az adatok csak az elsőbíróság által fegyház- vagy fogházbüntetésre elítélteket ölelik fel.

² A számok csak az esküdtszékek által elítélt egyéneket foglalják magukba. A népszámlálási adatokat az: *Annuaire Statistique de la Société des Nations* 1933/34. (Genève, 1934.) kiadványából vettük.

³ Az adatok az „Indictable Offences” miatt „summarily” elítélt egyéneket ölelik fel.

⁴ A bűnügyi nyilvántartóban foglalt feljegyzések alapján gyűjtött adatok.

A számadatok további boncolgatása előtt utalunk arra, hogy a nemzeti jellegű zavaró körülmények (eltérő törvényhozási intézkedések, különböző pertartam stb.) kikapcsolására egyedül bűnözési arányszámok alkalmazása által nem lehet sok reményünk; utalunk e tárgyban a fentebb (a II. 2. pontban) már részletesebben jelzett nehézségekre. Azonban talán itt is indexszámok segítségével megállapított különbséget feltüntető számok útján többre tudunk menni, hasonlóan mint azt az elítéltek foglalkozása, hivatásuk kriminalis hatásának méltatásával összefüggésben tettük.

A 12. sz. táblázatban feldolgozott és egyes országok korosztályaira vonatkozó abszolút bűnözési számok segítségével kiszámítottunk általános bűnözési arányszámokat (13. sz. táblázat 2. hasábjá); amelyeket azután a 13. sz. táblázatban 100-as indexnek véve, a 12. sz. táblázatban foglalt bűnözési arányszámok felhasználásával különbséget feltüntető számokat dolgoztunk ki. A 12. sz. táblázatban levő bűnözési arányszámok a korosztályoknak az egyes országokban való bűnözése nagysága tekintetében tájékoztatnak pontosan, de viszont a nemzetközi összehasonlításnál itt még jobban érvényesülnek a zavaró körülmények és ennek következtében az összehasonlítás kockázatosabb. Ezzel szemben a 13. sz. táblázatban levő különbséget feltüntető számokban már kevésbé érvényesül a nemzetközi összehasonlításoknál jelentkező zavaró körülményeknek rontó hatása, de viszont a korosztályok kriminalitásának csak az egymáshoz való viszonyáról kapunk pontosabb képet a kriminalitás nagyságának feltüntetése nélkül.

13. sz. táblázat

Ország	Az illető jogterületnek a korosztályokra vonatkozó bűnözési abszolút számok segítségével kiszámított általános bűnözési aránya	Ha a 2. hasámban levő általános bűnözési arányszámot 100-nak vesszük, úgy az egyes korosztályok kriminalitása a 12. sz. táblázatban foglalt adatok tanúsága szerint a 100-nak vett átlaghoz viszonyítva a következően alakul. Amennyiben egyes jogterületeken a korosztályok eltérően vannak megállapítva, ezt az egyes rovatokban jelezzük. A vastagabban szedett számok azt a korosztályt jelzik, amely a legnagyobb kriminalitást mutatja.									
					21—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Anglia és Wal.	152·8			16—21 214·5	152·0	109·4	69·5	38·5	19·9		
Bulgária	305·8	10—17 67·5	17—21 201·0		149·8	105·8	77·0	44·5	27·5	11·4	
Csehszlov.	548·1	12—18 56·7	18—20 180·8	20—25 156·1	25—30 147·6	116·5	85·3	55·8	34·2	14·1	
Dánia	176·3	14—18 4·1	18—21 259·6	21—25 254·2	25—30 174·1	110·4	63·6	30·5	9·0		
Danzig	1760·3	—16 28·0	16—18 79·5	18—21 158·1	169·1	108·7	85·4	55·5	25·6	8·3	
Finnország	340·7	15—18 76·8	18—21 207·5	21—25 254·9	25—30 163·9	86·0	43·5	20·9	6·3	7·0	
Franciaorsz.	3·9			—25 112·8	25—30 210·3	188·5	94·9	59·0	20·5		
Görögorsz.	1578·2	10—19 38·6		19—21 135·1	193·9	126·5	84·9		65·0		
Ir Sz. Áll.	47·8	—16 28·0		16—21 196·4	225·5	157·9	125·7	70·3	16·7		
Japán	204·8			—21 11·0	151·1	198·5	146·4	83·8	28·6		
Litvánia	294·1	—17 16·9			17—30 203·7	225·2	118·5	72·6	48·6	28·2	
Magyarorsz.	695·5	12—18 65·6		18—22 126·2	22—30 160·9	117·0			42·5		
Memelter.	1425·7	—18 110·7		18—21 226·6	164·2	30—45 96·0		45—60 49·7	20·6		
Németalf.	247·2			—21 47·5	225·4	142·6		80·9	35·2		
Németorsz.	1170·5	14—16 28·8	16—18 61·7	18—21 144·1	168·5	120·8	89·8	57·7	27·1	7·4	
Norvégia	194·3	14—21 99·4		21—25 196·7	25— 87·5						
Olaszorsz.	416·3	9—14 12·7	14—18 105·7	18—21 154·3	169·3	134·4	103·6	77·9	51·9	26·8	
Portugália	340·0	—18 5·3		18—21 57·5	141·9	112·3	71·0	37·4	10·9		
Svédország	104·7	15—18 185·7	18—21 232·8	21—25 204·0	25—30 146·2	97·6	58·9	33·2	9·0		
Svájc	492·1	12—18 22·3	18—20 123·3		20—30 184·7	183·7	94·7	59·1	21·4		

Jegyzet a 13. sz. táblázathoz.

Több jogterületen a korosztályok tekintetbe vételével itt kiszámított általános bűnözési arányszám eltérően alakult, mint az előbbi, főképpen a 2. sz. táblázatban feltüntetett általános bűnözési arányszám, ami azzal magyarázható, hogy egyrészt az egyes jogterületeken az adatgyűjtésnél figyelembe vett bűncselekmények köre eltérően alakult általában véve, illetve az elítéltek korával összefüggésben, másrészt itt az ismeretlen korú elítéltek figyelembevétele is gyakran kisebb eltolódásokat idézett elő az általános bűnözési arányszám alakulásában, végül hogy — azonos megfigyelési időszakra vonatkozó adatok hiányában — itt némelykor más évekből való abszolút statisztikai számok alapján voltak az általános (2. hasáb) bűnözési arányszámok kiszámítandók.

A 12. és 13. sz. táblázatban foglalt számok általában arról tájékoztatnak bennünket, hogy a legkriminálisabbak a 18—30. életév között mozgó korosztályok. Amely jelenséget megmagyaráz a fiatalabb korral együttjáró kisebb ellentállási képesség a kriminalis téren mutatkozó csábításokkal szemben, továbbá az élet elején, akkor, amidőn az illetők saját lábukra kezdenek állni, jelentkező nagyobb nehézségek; és ez összefüggésbe hozható a fiatalabbaknak sokszor túlnagy feladatok teljesítésére törekvő tettvágyával is.

Kivételt e téren Japán és Litvánia mutat, amely országokban a legnagyobb kriminalitást a 30—40-es korosztály mutat; Litvániát illetőleg ez a jelenség talán azzal volna magyarázható, hogy ott a magasabb korosztályok az átélt forradalmi és hasonló események által megfertőzve nehezebben tudnak beilleszkedni a fennálló jogi rendbe és következőképpen nagyobb kriminalitást mutatnak fel; a fiatalabb korosztályokkal szemben annak idején ez a hatás már nem érvényesült és így itt a kriminalitás súlypontja kitolódott egy magasabb korosztályra.

2. Amint az emberi szükségletek, vágyak és szenvedélyek nagyrészt függvényei a nemnek, hasonlóan a bűnözés is részben a nemnek megfelelően igazodik.

Érthető tehát, hogy a legtöbb országban a két nem eltérő kriminalitása tekintetében adatgyűjtés folyik, amelynek eredményét a 14. és 15. sz. táblázatban foglaljuk egybe.

14. sz. táblázat: Az elítélteknek nem szerint való megoszlása

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntető- jogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés		A két nem kriminali- tása közti viszony a nők kriminalitására (ez 100-nak véve) vo- natkoztatva
		a nőknél	a férfiaknál	
1	2	3	4	5
Anglia és Wales	1926—28	21	204	100 : 971
Ausztria ¹	1924—28	126	722	100 : 573
Belgium	1924—25	390	1184	100 : 304
Bulgária	1926	116	1034	100 : 891
Dánia	1911—15	65	441	100 : 678
Danzig	1922—25	1000	5112	100 : 511
Északamer. Egy. Államok	1923	79	874	100 : 1106
Finnország ²	1927—28	430	9696	100 : 2255
Franciaország	1923—26	216	1168	100 : 541
Kanada ²	1924—25	406	5364	100 : 1320
Lengyelország ³	1922—23	214	922	100 : 431
Magyarország	1924—27	358	1222	100 : 341
Németalföld	1926—28	85	703	100 : 827
Németország	1924—27	401	2359	100 : 590
Norvégia	1923—26	33	376	100 : 1139
Olaszország ⁴	1921—23	159	802	100 : 504
Skócia ²	1925—28	736	4915	100 : 668
Svájc	1909—11	139	968	100 : 696
Svédország ²	1923—25	242	4385	100 : 1812

15. sz. táblázat: Az elítélteknek nem szerint való megoszlása

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	esett 100.000 büntető- jogilag felelős korban levő egyénre jogerős elítéltetés		A férfiak és a nők kriminalitása közti viszony a nők kri- minialitására viszo- nyitva
		a nőknél	a férfiaknál	
1	2	3	4	5
Anglia és Wales	1929—31	40·7	279·4	100 : 686
Ausztria	1929—32	101·8	572·7	100 : 562
Belgium	1928—31	223·4	770·1	100 : 344
Bulgária	1929—30	52·4	565·5	100 : 1079
Csehszlovákia	1929—31	220·7	905·4	100 : 410
Dánia	1929—32	33·4	335·9	100 : 1005
Danzig	1929—32	512·3	3172·1	100 : 619
Északamer. Egy. Államok	1929—30	5·7	101·6	100 : 1782
Finnország ¹	1929—31	471·8	8829·0	100 : 1871
Franciaország	1925—28	235·3	1284·1	100 : 546
Görögország	1929—31	223·7	2994·3	100 : 1338
Ir Szabad Állam ²	1929—32	19·4	114·6	100 : 590
Japán	1929—31	23·7	381·6	100 : 1610
Kanada	1930—32	83·5	743·8	100 : 890
Lengyelország	1932	1461·5	7938·0	100 : 543
Lettország	1929—32	299·1	1599·8	100 : 534
Litvánia	1929—32	191·8	803·4	100 : 418
Magyarország	1928—31	295·5	1150·2	100 : 389
Memelterület	1929—32	600·3	2386·9	100 : 397
Németalföld ³	1929—31	14·1	131·5	100 : 932
Németalföldi India	1929—31	5·4	106·6	100 : 1974
Németország	1929—31	298·8	2119·8	100 : 709
Norvégia	1929—32	27·9	375·1	100 : 1344
Olaszország	1926—27	141·1	702·7	100 : 498
Portugália	1929—32	115·1	607·3	100 : 527
Románia	1929—32	274·7	1187·3	100 : 432
Skócia	1929—32	90·4	774·2	100 : 856
Svájc	1929—32	103·9	920·3	100 : 885
Svédország ⁴	1929—31	250·0	4246·4	100 : 1698

Jegyzetek a 14. sz. táblázathoz.

¹ Kizárólag csak a büntettek és vétségek vétettek itt figyelembe.

² Finnországban, Kanadában, Skóciában és Svédországot illetően sok rendészeti jellegű bűncselekményre vonatkozó adat nem volt kiküszöbölhető. Ez a tény magyarázza itt a magas bűnözési arányszámokat, különösen a férfiakat illetően, akik rendszerint nagyobb részt vesznek ki a rendészeti kriminalitásból.

³ Az adatok csak a régi Oroszországból Lengyelországhoz került területek kriminalitását tárgyzazzák.

⁴ Az adatok itt az elítélt egyének számát jelölik meg, tehát — egy egyénnek több bűncselekmény miatt egyszerre való elítéltetésére való tekintettel — valamivel alacsonyabb, mint a bíróságok által tényleg megállapított bűncselekmények száma.

Jegyzetek a 15. sz. táblázathoz.

¹ A számok az összes az elsőbíróságok által elítélt bűntevőket foglalják magukba.

² A bűnözési arányszámok az „Indictable Offences” miatt „summarily” elítélt egyéneket ölelik fel.

³ A számításoknál az egész lakosságot, tekintet nélkül korára, kellett alapul venni; következésképpen a bűnözési arányszám alacsonyabban alakult.

⁴ Az abszolút számok itt tágabb körű kriminalitást ölelnek fel, mint az előbbi táblázatokban; innen erednek a magasabb bűnözési arányszámok.

A 14. és 15. sz. táblázatokban az utolsó hasábkokban található különbségi koefficiensek hűségesen tükröztetik vissza a két nem kriminalitása közti különbséget, amely általában körülbelül olyan mint ahogyan 1 aránylik az 5—10-hez. Minthogy az ú. n. zavaró körülmények mind a két nem bűnözési arányszámában rendszerint egyenlően érvényesülnek, ezek a különbségi koefficiensekben hatásukat nem éreztetik. Itt tehát talán sikerült a zavaró körülmények hatását annyira-mennyire kiküszöbölni.

Hogy a női nem kriminalitása messze mögötte marad a férfi nem kriminalitásának, közismert, amit különösen az magyaráz, hogy a férfi többet szerepelvén az életben, inkább ütközik nehézségekbe, hamarább követ el bűncselekményeket; de emellett nagyobb alkoholélvezete is hátrányosan befolyásolja bűnözésének nagyságát. Másrészt a nő kevésbé alkalmas erőszakos bűncselekmények elkövetésére; különben a nőnek kisebb kriminalitását immoralis megnyilatkozásai terén kiegészíti a prostitúcióban való aránytalanul nagyobb részvétele.

A két nem bűnözése közötti kisebb-nagyobb eltérések az egyes jogterületeken számtalan közvetve ható kriminogén tényező befolyásának az eredménye; az egyes országokban jelentkező speciális kriminogén tényezők itt elég nagy eltéréseket okoznak; az egyik végletet, a két nem kriminalitása közti legkisebb eltérést a későbbi megfigyelési időszakban Belgium (100:344), a legnagyobbat meg viszont Németalföldi India (100:1974) produkálván; az utóbbi jelenség, a női nemnek aránytalanul csekély kriminalitása Németalföldi Indiában talán a nőnek ottani elnyomottságával tehát az életben kisebb szerephez való jutásával volna magyarázható.

3. Az utolsó kriminogén tényező, amelyre vonatkozólag adatokat felsorakoztatunk, a bűntevőnek előélete. Az adatok az előbb elkövetett bűncselekménynek, a megelőző kriminalitásnak a bűntevő életére utóbb gyakorolt hatását mutatják be.

Emnek a kriminalaetiologiai problémának jelentőséget különösen az a tény ad, hogy mindenütt évről-évre erősen emelkedik a visszaesőknek része az összes elítéltek sorában. A kriminalpolitikának egyik legégetőbb problémája megtalálni azokat az eszközöket, amelyeknek segítségével a visszaesők állandóan emelkedő kriminalitását annyira-mennyire ellensúlyozni lehetne; a büntetési és egyéb represszív eszközöknek hatását azonban éppen csak eredményeiknek nemzetközi összehasonlítása útján állapíthatjuk meg.

Lássuk tehát az elítéltek előéletére, visszaesésükre vonatkozó, a 16. és 17. táblázatokban foglalt adatokat.

A 16. sz. táblázatot lásd a 264, a 17. sz. a 265. oldalon.

Utalunk itt mindenekelőtt arra, hogy ott, ahol a visszaesők százalékos része az összes elítéltek sorában rendkívül alacsony, ez gyakran annak a folyománya, hogy az illető országban a bűnügyi nyilvántartó intézménye még nem eléggé fejlett; e nélkül viszont a bűntevők visszaeső volta nehezen lévén megállapítható, az ilyen jogterületeken, minthogy a legtöbb visszaeső saját érdekében visszaeső voltát gondosan eltitkolni igyekszik, hogy a visszaesőkre nézve mindenütt megállapított magasabb büntetési tételek alól megmeneküljön, — sok visszaeső, mint első ízben bűnöző szerepel.

Egy másik jelenség meg az, hogy lévén a visszaesés in-

16. sz. táblázat : A visszaesők

O r s z á g	Az alább jelzett évben, illetve évek átlagában	100 elítélt közül megelőzőleg büntetve volt					
		általában	1	2	3	4	többször
			- s z e r				
1	2	3	4	5	6	7	8
Ausztria ¹	1924—28	47·2	—	—	—	—	—
Belgium	1924—25	39·7	16·9	7·9	4·2	2·7	8·0
Bulgária	1926	7·9	4·8	1·5	0·6	—	1 0
Danzig	1922—25	26·9	—	—	—	—	—
Északamer. Egy. Áll. ²	1923	46·8	18·1	10·2	8·2		9·8
Finnország ³	1927—28	43·7	18·1	9·6	5·7	4·1	6·2
Kanada ⁴	1924—25	18·5	8·0	—		—	10·5
Magyarország	1925—27	14·5	8·5	4·3		—	1·7
Németalföld	1922—28	42·6	—	—	—	—	—
Németország	1924—27	26·4	—	—	—	—	6·9
Norvégia	1923—26	38·9	—	—	—	—	—
Olaszország ⁵	1921—23	36·7	15·4	15·0			6·3
Skócia	1925—28	29·4	9·3	5·1	3·3	—	11·7
Svájc	1909—11	30·3	—	—	—	—	—
Svédország	1921—25	35·7	15·3	7·6	—	—	12·8

Jegyzetek a 16. sz. táblázathoz.

¹ Csak a bünygi nyilvántartóba bekerült elítéltek vétettek itt figyelembe.

² Az elítéltek 0.5%-ánál nem volt megállapítható, hogy megelőzőleg hányszor voltak már megbüntetve.

³ Csak a fegyház- és fogházbüntetésre elítéltek előéletét tárgyzazzák az adatok.

⁴ Az adatok csak a felnőtt korú elítélteket tárgyzazzák.

⁵ Az 5—7. hasábkban levő adatok a megelőzőleg 2—5-ször büntetett egyéneket tárgyzazzák.

Jegyzetek a 17. sz. táblázathoz.

¹ A 8—14. sz. hasábkban foglalt adatok az 1930—1931. évek átlagán alapulnak.

² A számadatok börtönügyi adatgyűjtésen alapulnak.

³ A számok az elsőbíróságok által fegyház- vagy fogházbüntetésre elítélt egyéneket foglalják magukban.

⁴ A számok a szabadságvesztésbüntetés miatt elítélteket ölelik fel.

⁵ A számadatokat a bünyügyi nyilvántartóban levő feljegyzések alapján gyűjtik.

kább a vagyon elleni kriminalitással egybekötve, azokban az államokban, ahol nagyobb a vagyon elleni kriminalitás, ott aránylag több visszaesőt is találunk (így különösen Ausztria, Csehszlovákia, Dánia, Ir Szabad Allam, Norvégia). Ebben az irányban talán rendkívül fontos lenne és különösen a kriminalpolitika terén értékesíthető tanulságokhoz juthatnánk, ha a speciális visszaesésre, főként a vagyon elleni kriminalitás terén mutatókozó visszaesésre vonatkozólag több államban gyűjtött adatok állnának rendelkezésre.

V. A fenti táblázatokban levő adatok összefoglalása szerény kísérletét képezi a bünyügyi statisztikai számok nemzetközi egybevetésének.

Az ilyen nemzetközi bünyügyi statisztikai adatgyűjtéseknek számtalan más körülményre is ki kellene terjeszkedniök.

Ennek azonban számtalan akadálya van.

Utaltunk már arra, hogy a Nemzetközi Statisztikai Intézet és a Commission Internationale Pénale et Pénitentiaire azon fáradozik, hogy az államok közti adatgyűjtést megszervezze; e célból a tényálladékok és a nomenklatura egységesítése is szóba került. A munkálatok azonban mostanáig — tudomásunk szerint — a tervezgetésen nem mentek túl. És féltő, hogy a nemzetközi viszonyoknak mai alakulása mellett nem is fognak ezek a törekvések eredményre vezetni.

Amennyiben azonban mégis nemzetközi megállapodások létesülnének a bünyügyi statisztikai adatoknak gyűjtése tárgyában, ezeknek nemcsak a büntető törvényhozások egységesebbé tételére kellene kiterjeszkedni, hanem természetesen egységes nomenklaturát is kellene teremtenie. De még akkor is számtalan körülmény zavarhatná meg az adatgyűjtést és a nyert adatok feldolgozását.

Az a körülmény, hogy a bíróságok szigora eltérően alakulhat, hogy itt az elítélt bűntevőkre, ott pedig a befejezett ügyekre vonatkozólag gyűjtenek adatokat, és hogy tehát ilyenképpen eltérően alakulnak az adatgyűjtések számítási egységei, hogy sok országban az adatgyűjtésnél több hasonló bűncselekményt, de országonként változóan foglalnak egységbe (például egyik helyütt az erőszakos nemi közösülésre vonatkozó adatokat külön, másutt pedig az adatgyűjtésnél ezzel együtt egy csoportba még más hasonló bűncselekményt¹¹ is belefoglalnak), azután hogy sok adat összevetése akadályokba ütközik (például: az elítéltek korosztályainak nem egyöntetű alakítása folytán, — vagy mert még az egyes korosztályok körüírásánál is eltérő és könnyen zavaró eljárással találkozhatunk, mint például: 20—24, 25—29, 30—34 évesek, viszont másutt: 20-tól 25 éves korig, 25-től 30 éves korig, 30—35 éves korig terjedő korosztályok — ami lényegileg tulajdonképpen azonos korosztályokra utal; — vagy mert az elkövetési helynek vagy a bűntevő lakhelyének vagy születési helyének lerögzítése tekintetében — mint például nálunk — a közigazgatási elrendezésnek megfelelően Budapestet, más thif. várost, megyei várost, 10.000-nél népesebb községet, illetve más helyet, — másutt pedig, mondjuk, 500.000-nél népesebb, 100.000—500.000 népességű stb. helyeket különböztetnek meg, amely adatok egybevetése természetesen teljesen lehetetlen; vagy, hogy még egy idevágó példára utaljunk, az elítéltek élethivatására vonatkozó adatok nemzetközi egybevetésénél sok nehézség támadhat az által, hogy egyes jogterületeken megkülönböztetik az elítélteket mindenekelőtt a szerint, hogy keresők vagy pedig hozzátartozók).

Minthogy a bűnügyi statisztikai adatgyűjtéseknek nemzetközi egységesítésére szerintünk kevés a remény, inkább megfelelő statisztikai módszerek kiépítése által kellene arra törekedni, hogy a különféle jogterületeken gyűjtött adatoknak egybevetésére annyira-mennyire lehetőség nyíljon és hogy a zavaró körülményeknek kiküszöbölése legalább részben sikerüljön. Ezt céloztuk mi is indexszámokkal kombinált arányszámításoknak, illetve indexszámok segítségével megállapított kü-

¹¹ Valószínűleg ezért aránytalanul magasan alakult az 1. sz. táblázatban ennek a cselekménynek bűnözési arányszáma Ausztriában.

lönbséget feltüntető számoknak, végül pedig különbségi koefficienseknek a táblázatokba való beiktatásával.

A mindenütt emelkedő kriminalitás szükségessé teszi annak vizsgálatát, hogy milyen intézmények váltak be a bűntevők és a kriminalitás elleni küzdelemben, akár mint preventív, akár mint represszív eszközök. Ezt főképpen a különféle jogterületek berendezéseinek és az ezek által elért eredményeknek szemlélete által érhetjük el; tömegjelenségek vizsgálatánál, mint amilyen a kriminalitás is, a tömegek megfigyelése, statisztikai adatok gyűjtése és nemzetközi egybevetése nélkül alig érhetünk célhoz. Hiszen még így is az emberi társadalom egyik-másik kriminalis megnyilatkozása — legalább előttünk — megmagyarázhatatlan volt, az indító okok kifürkészhetetlenek maradtak.¹²

Ezek a szempontok magyarázzák ma főképpen a nemzetközi bűnügyi statisztikai adatgyűjtésekre irányuló törekvéseket és mentik a magunkéhoz hasonló kísérletek fogatkozásait.

¹² Így például, hogy az Északamer. Egy. Államokban dacára a sok kenyérkereseti pályán működő nőnek, kriminalitásuk miatt felette alacsony (lásd a 14. és 15. sz. táblázatot), vagy hogy mi okozza Finnországban és Litvániában a közszolgálati stb. pályákon működőknek magas kriminalitását (lásd az 5. és 6. sz. táblázatot) stb.